

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíle a úkoly práce.....	10
3	Teoretická východiska.....	11
3.1	Tělovýchovné organizace.....	11
3.2	Organizace ČASPV.....	12
3.3	Hromadná tělovýchovná vystoupení a společnost.....	12
3.3.1	Společnost a spartakiády.....	13
3.3.2	Ohlasy na Spartakiádu 1980 a XV. Všesokolský slet v médiích.....	15
3.4	Charakteristika mladšího školního věku.....	18
3.5	Charakteristika hromadné pohybové skladby.....	19
3.5.1	Vývoj a tvorba pohybové skladby.....	22
3.5.2	Principy tvorby pohybové skladby.....	24
3.6	Prostorová choreografie.....	26
4	Hypotézy.....	31
5	Metody.....	32
5.1	Použité metody.....	32
5.2	Kritéria hodnocení.....	33
6	Výsledky analýzy.....	34
6.1	Charakteristika výzkumného souboru.....	34
6.1.1	Spartakiádní skladba pro mladší žákyně 1980.....	34
6.1.2	XV. všesokolský slet 2012 – Mezi hvězdami.....	35
6.2	Místo cvičení.....	38
6.3	Počet cvičenců, počet cvičenců dle pohlaví.....	38
6.4	Hudební doprovod vzhledem k věkovým zákonitostem.....	39
6.4.1	Délka trvání skladby.....	39
6.4.2	Tempo hudby – BPM.....	40
6.4.3	Rytmus z hlediska srozumitelnosti.....	41
6.5	Prostorová choreografie.....	41
6.5.1	Celoplošné útvary.....	42
6.5.2	Útvary v základním celku.....	44
6.5.3	Orientace pohybu.....	46
6.5.4	Pohybový prostor.....	47

6.5.5	Využití náčiní	48
6.6	Zhodnocení naplnění principů tvorby ve zkoumaných skladbách	48
7	Diskuze.....	50
8	Závěry.....	53
9	Seznam literatury.....	55
10	Citovaná literatura	57
11	Seznam příloh.....	58

1 Úvod

Téma diplomové práce je mi blízké ze dvou důvodů. Od roku 1999 působím v České asociaci sportu pro všechny jako cvičenka i jako kvalifikovaná cvičitelka. Druhým důvodem volby tématu je moje studijní zaměření a specializace – tělesná výchova, kterou jsem studovala.

V roce 2012 jsem se společně se svojí šestnáctičlennou sportovní skupinou ve věku 8 – 15 let zúčastnila XV. všesokolského sletu. Naučili jsme se připravenou skladbu pro žactvo ČASPV Mezi hvězdami a společně s ostatními skupinami z celé republiky jsme na sletu vystoupili.

Tuto věkovou kategorii jsem si vybrala proto, neboť učím na základní škole žáky 1. stupně hodiny tělesné výchovy a ráda bych častěji do nich zařazovala hudebně – pohybové formy, mezi které patří i pohybové skladby.

V dalších letech bych ráda nabídla nejen svým žákům hudebně – pohybové formy jako volnočasovou aktivitu v rámci školních zájmových kroužků.

Ve své práci budu porovnávat určité aspekty současných hromadných skladeb se skladbou, která byla představena na spartakiádě v roce 1980. Cílem je pak na základě kritérií porovnat prostorovou choreografii těchto skladeb.

V práci se budu opírat o teorii, která popisuje tvorbu a její principy ve skladbě. Využiji také prameny mapující vývoj hromadných pohybových skladeb. Vhodným zdrojem informací a inspirací při tvoření je možnost konzultovat práci s odborníky, autorským kolektivem, skladby Mezi hvězdami.

Ve výzkumné části budu využívat dostupných záznamů skladeb a popisů cvičení, ze kterých budu čerpat údaje pro srovnání dle stanovených kritérií.

Z mého pohledu by díky tradici a světové úrovni našich hromadných pohybových skladeb neměl tento sport upadat, ale měl by se nadále šířit a měl by být dlouhodobě podporován.

2 Cíle a úkoly práce

Cíl

Cílem diplomové práce je analyzovat dvě hromadné skladby. Spartakiádní skladbu pro mladší žákyně z roku 1980 a sletovou skladbou ČASPV Mezi hvězdami z roku 2012 z hlediska prostorové choreografie a vzájemně je porovnat.

Dílčí cíle a úkoly práce

K naplnění cíle je potřeba splnit tyto úkoly:

1. Charakterizovat tělovýchovné organizace a jejich působení ve sportu s ohledem na politickou situaci s oporou o odbornou literaturu a další dostupné zdroje.
2. Charakterizovat věkovou kategorii, pro kterou byly skladby připraveny s oporou o odbornou literaturu.
3. Seznámit se v odborné literatuře s hromadnou pohybovou skladbou a principy její tvorby.
4. Charakterizovat hromadnou pohybovou skladbu.
5. Na základě charakteristiky hromadné pohybové skladby stanovit kritéria pro hodnocení prostorové choreografie.
6. Analyzovat dostupné video záznamy vybraných skladeb podle stanovených kritérií.
7. Zhodnotit výsledky zkoumání a provést záznam hodnocení.

Otázky

1. Bude mít počet účastníků vliv na prostorovou choreografii?
2. Bude mít hudební rytmus vliv na obtížnost pohybové skladby?
3. Bude počet a různorodost formací prostorové choreografie mít vliv na výtvarnou složku skladby?
4. Jak často bude využito náčiní ve skladbě?
5. Naplní obě skladby principy tvorby pohybové skladby?

3 Teoretická východiska

3.1 Tělovýchovné organizace

V 2. polovině 19. století se začaly zakládat první tělovýchovné spolky a organizace. Začala se také zavádět tělesná výchova do škol. V roce 1862 také vznikla tělovýchovná organizace Sokol. V důsledku toho se postupně vymezovaly a diferenciovaly hranice mezi sportem vrcholovým, výkonnostním a rekreačním.

Vznik Sokola je spjat s obdobím národního obrození. Obrozoval se český jazyk a národ, ale probíhal také velký vlastenecký boj slovanských národů. Myšlenka sokolství pochází z německého turnerovského hnutí. Zakladateli Sokola se stali dr. Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Výchovou a vzděláním svých cvičitelů se jim podařilo myšlenku sokolství šířit nejdříve mezi slovanské národy a později v době exilu v průběhu první světové války i do dalších států po celém světě. Díky tomu se Sokol a sokolství rozšířilo do celého světa a dnes má již více než 150 let dlouhou historii.

Ve 20. století byl vývoj tělovýchovy v ČSR ovlivněn nejprve světovými válkami a u nás později i komunistickým režimem, který si v tomto směru budoval svoji ideu. Celá tělovýchova byla řízena státem. V průběhu let 1955 – 1990 proběhly slavnosti zvané spartakiády. To byly celostátní tělovýchovné akce, které vyvrcholily přehlídkou hromadných pohybových skladeb. Před jejich samotným vyvrcholením se konaly i tzv. okresní spartakiády, které byly malou generálkou před slavnostním vystoupením v Praze na Strahově. Do spartakiád byly zařazovány i další akce např. turistické, kulturní či sportovní soutěže. I přesto v celkovém vývoji tělovýchovy a sportu docházelo ke stagnaci.

V roce 1968 nastal mírný obrat, kdy se bývalí členové ČOS spojili se členy Svazu ZTV (Svaz základní tělesné výchovy) a ustanovili Český tělovýchovný svaz Sokol. Chtěli prosazovat nové formy rekreačních sportů a tělesné výchovy, ale následné období normalizace znamenalo návrat k uspořádání před revolucí.

Až revoluční rok 1989 a změny na počátku 90. let vedly k znovuoobnovení České obce sokolské a vzniku organizace Sportu pro všechny.

Sokol i současná organizace Česká asociace sportu pro všechny nyní vzájemně spolupracuje, i když jsou to organizace na sobě zcela nezávislé. ČASPV je již tradičním hostem Vsesokolských sletů.

3.2 Organizace ČASPV

Organizace Česká asociace sportu pro všechny vznikla v roce 1992. Myšlenky, které prosazuje, vycházejí z myšlenek dr. Miroslava Tyrše. Jejím hlavním cílem není dosahování sportovních výkonů a výsledků, ale snaží se vést cvičence ke zdravému aktivnímu pohybovému režimu prostřednictvím různých pohybových aktivit, mezi něž můžeme řadit všeobecnou gymnastiku, moderní hudebně - pohybové formy, hromadné i pódiové skladby, cvičení v přírodě, psychomotoriku, zdravotní tělesnou výchovu a různé další tradiční i netradiční sporty na rekreační úrovni.

ČASPV si vychovává své cvičitele. Veškerá jejich práce je založena převážně na dobrovolnické práci. Pro cvičitele, ale i zájemce z řad veřejnosti jsou pořádány akreditované kurzy schválené MŠMT. Kromě vzdělávacích kurzů se cvičitelé mohou účastnit společných srazů, které jsou místem, kde si mohou vzájemně předávat své zkušenosti a účastnit se dalších odborných přednášek. Ty vedou odborníci z oblasti medicíny, psychologie, tělesné výchovy a dalších odvětví vztahujících se úzce k práci cvičitele a tělovýchově. Neméně důležitou součástí vzdělávání je i publikační činnost a metodická podpora cvičitelů a dalších zájemců, kteří pracují v jiných organizacích pořádajících mimoškolní tělesné aktivity.

Do veřejného povědomí se ČAPV prezentuje na veřejných vystoupeních v pódiových nebo hromadných skladbách. Dále ČASPV organizuje otevřené soutěže neregistrovaných závodníků v gymnastice, atletice, sportovních hrách i netradičních sportech či orientačním běhu. ČASPV se také účastní mezinárodních nesoutěžních přehlídek pohybových skladeb, ke kterým patří světové gymnaestrády, GOLDEN AGE nebo EUROGYM.

3.3 Hromadná tělovýchovná vystoupení a společnost

Tak jak se proměňovala naše společnost, tak se i proměňoval i její názor na hromadná tělovýchovná vystoupení.

První hromadná tělovýchovná vystoupení vznikla již při založení Sokola v roce 1862, dále na ně navazovaly Všesokolské slety, které byly přerušeny 1. a 2. světovou válkou i nástupem komunistického režimu v roce 1948, během kterých byla činnost organizace zakázána. Na začátku 50. let se stala hromadná tělovýchovná vystoupení nežádoucí. Až v roce 1953 se začala plánovat první masová cvičení v nové podobě s politickým pozadím – spartakiády. V letech 1955 až 1985, v pětiletých cyklech, vždy k výročí osvobození naší země Sovětskou armádou probíhaly celostátní spartakiády. Pouze v roce

1970 byla spartakiáda zrušena z obav před velkými protesty k prvnímu výročí okupace sovětskými vojsky kvůli politické situaci, která vznikla v roce 1969, rok od okupace sovětskými vojsky.¹

3.3.1 Společnost a spartakiády

Jak uvádí Roubal (2016), v období pořádání spartakiád byla společnost názorově rozdělena. Vystoupení byla buď odsuzována, nebo nadšeně přijata. Názory se lišily regionálně i podle příslušnosti k sociálním skupinám. Vliv mělo, zda lidé pocházeli z měst nebo venkova, z dříve silně sokolských oblastí Čech a Moravy, anebo ze Slovenska a dalších východnějších částí naší republiky. Rozhodující bylo, zda v rodině byla sokolská tradice zakořeněna nebo zda nastupující generace znala Sokol a jejich činnost pouze zprostředkovaně.²

S největším otevřeným odporem se organizátoři spartakiád setkávali právě ve východních oblastech našeho státu, a to nejspíše díky chybějící tradici masových hromadných vystoupení a neoblíbenou komunistického režimu. Odpor nenabyl velkých rozměrů a v pozdějších letech se podařilo i obyvatelům východních částí získat pro hromadná tělovýchovná vystoupení a tím zlomit jejich odpor.³

I v ostatních částech republiky probíhaly různé protispartakiádní akce, které ale byly většinou akcemi menších skupin nebo akcemi zcela individuálními. Mnohým plánovaným akcím se podařilo zabránit.²

Více protispartakiádních akcí lze zaznamenat jako akcí pasivních, mezi které se řadí různé posměšky, nevhodné poznámky směrem ke cvičencům, spoře oblékání sportovci v ulicích a různé další drobné provokace či odmítání „nesokolských“ obyvatel se vůbec podílet na organizaci spartakiád.²

Co se týká sociálních skupin, tak někteří lidé z vyšších vrstev společnosti (herci, zpěváci apod.) se ke spartakiádám stavěli povrchně a nebrali je nijak vážně. Lidem z okraje společnosti (alkoholikům, drogově závislým apod.) bylo bráněno se spartakiád účastnit.²

Spartakiády se svým způsobem staly také nástrojem politické moci. Nejenže byly spartakiády oslavou výročí osvobození vlasti Sovětskou armádou, ale režim se v očích obyvatel chtěl blýsknout i jinak. Nejvíce se snažil působit jako režim velmi prosociální.

¹ HODAŇ, Bohuslav. Sokolství a současnost. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003.

² ROUBAL, Petr. Československé spartakiády. 1. vyd. Praha: Academia, 2016.

V době spartakiád se najednou v Praze stalo nedostatkové zboží zbožím dostupným, pořádaly se zábavné programy, doprava cvičenců byla zdarma apod. Na úkor toho ostatní oblasti republiky trpěly před a po spartakiádě nedostatkem.

Dalším cílem KSČ bylo vytváření dojmu „vlády na věčné časy“. Spartakiády měly symbolizovat připravenost obyvatel na obranu vlasti, symbolem se stala vystoupení vojáků. Dalším cílem bylo také stabilizovat a sjednocovat společnost. Tyto ideály ale nebyly v hlavách cvičenců. Ti spartakiády považovali za svátek, při kterém zažívají radost ze společného pohybu a setkávání se. Uvést to můžeme na příkladu žen, které společné setkávání při cvičení braly jako možnost dostat se mimo rodinu a práci. Užívat si volný čas.³

Nadšeného přijetí se spartakiády dočkaly především od samotných cvičenců, a to zvláště z řad Sokolů, kteří je brali jako pokračování své sletové tradice. Dalším dokladem kladného přijetí spartakiád mohou být považovány i protesty proti zrušení spartakiády v roce 1990.³

V současné době se konají Vsesokolské slety každých šest let. Na pořádání se stále podílejí dobrovolníci z řad České obce sokolské a stálým hostem se stala ČASPV a také zahraniční skupiny cvičenců.

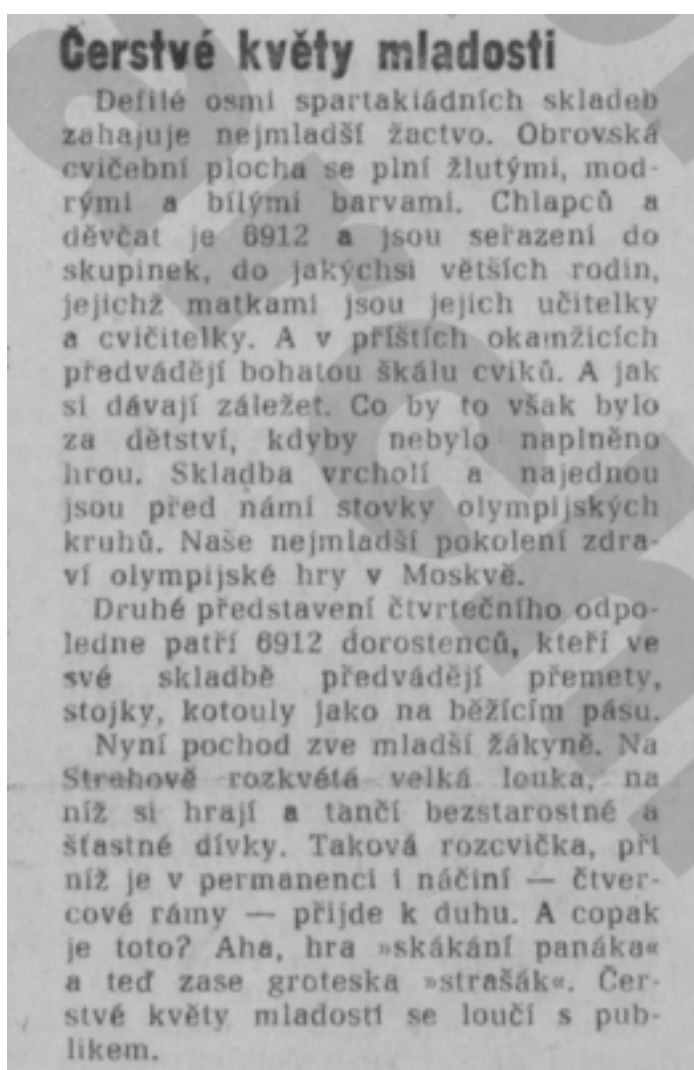
Současným trendem je neustále se snižující počet cvičenců, což může mít několik příčin. Jednou z nich je finanční stránka. Do „sportu pro všechny“ dostává stále méně peněz a rozpočty organizací se ztenčují. Další z příčin je malá základna mládeže a mladých lidí, kteří by chtěli svůj čas obětovat dobrovolnické práci. Tělesná výchova mládeže v těchto organizacích je stále založena na dobrovolnictví. Rodiče dnešní mládeže přihlašují své potomky spíše do sportovních oddílů, kde se od raného dětství zabývají konkrétním zvoleným sportem. Rozvíjení všestrannosti ustupuje do pozadí. Ty děti, které nemají předpoklady pro žádný vrcholový sport, nejsou často vedeny ke sportu vůbec.

I k této situaci je nutné podotknout, že se ČOS nezabývá pouze „sportem pro všechny“, ale její činnost se ještě více zprofesionalizovala. V ČOS se konají i soutěže ve výkonnostním sportu. V historii můžeme najít i ty sportovce, kteří byli úspěšní i na olympiádách.

³ ROUBAL, Petr. Československé spartakiády. 1.vyd. Praha: Academia, 2016.

3.3.2 Ohlasy na Spartakiádu 1980 a XV. Vsesokolský slet v médiích

Spartakiády a všesokolské slety neušly pozornosti médií. Spartakiády byly ovlivněny komunistickým režimem, a tudíž i ohlasy v médiích musely odpovídat zájmům režimu. Ohlasy na novodobé Vsesokolské slety již vycházejí z doby demokratické společnosti. Nemůžeme tedy srovnávat samotné ohlasy, ale můžeme si udělat přímý obrázek o tom, jak byly popisovány a vnímány tyto hromadné tělovýchovné akce.

Obrázek 1 Okno do světa. Rudé právo. 1980, 60(150).

Okno do světa

Stovky mladších zákyň míří z brány borců do středu stadiónu, po stranách pochodu děvčátka v jednolitých obdélnících. Bílá trička a zelené sukýnky s bílými puntíky navozují představu letní provoněné louky poseté kopretinami. Křehká polka umlká, sevřené obdélníky z krajů splynou se středem, do něhož přibývají další cvičenky. Jejich řady se přelévají, proplétají, rozcvičku střídají taneční kroky a pohyby. V něže projevu se už dnes zračí ladnost budoucích dívek, žen.

Děvčata zdvihají do výše červené rámy. Nad kopretinami zahořely větší máky. Louka láká ke hrám, tanci, zdravému pohybu. Děti jich užívají do sytosti, šťastné až k závratí. Není na světě nic krásnějšího než spokojené dětství.

Dvě a dvě cvičenky prostrkují rámy hlavičky. Jako by z bezstarostného žití nakukovaly oknem do světa dospělých, do

svého budoucího světa. Jaký bude? Co přinese mně, sestřičce, kamarádovi ze sousedství? Stanu se snad přece jen učitelkou, nebo budu stavět domy pro mámy s dětmi, jako jsem teď já? Musí být báječný ten náš budoucí svět; táta vždycky říká, že si ho nedáme zkazit.

Na zemi vznikl ze čtverců krásný panák. Holky, skáčeme! Hop, hop, hop! Výborně, bez chyby, žádná nepřešlápla. Tleská cvičiště, tleskají diváci. A ještě »strašák«. Groteska plná smíchu a šibalství.

Louka znovu rozkvétá květy šťastného dětství.

Podívejte se nakonec, vy na tribunách i u televizorů, jak jsme zvládly značky, hudbu a své červené rámy.

Děvčátka se loučí, mávají, zdraví louky, slunce, oblohu, stadión, táty a mámy doma, všechny, všechny.

Obrázek 2 Okno do světa. Rudé právo. 1980, 60(150), 3.

6-7-2012

XV. všesokolský slet vyvrcholil v Edenu

Ve čtvrtek a v pátek zakončily týdenní program všesokolského sletu hromadné tělovýchovné skladby na stadionu pražské Slavie ve Vršovicích. Vyvrcholily tak XV. všesokolský slet a oslavy 150. výročí založení Sokola.

„Sokol během svého sletu jasně ukázal, že je organizací s dlouhou a hrdou minulostí, ale že také žije bohatou přítomností a díky široké základně se může těšit i na svoji budoucnost,“ prohlásil po skončení sletu starosta Prahy 1 a 1. místostarosta České obce sokolské Oldřich Lomecký.

10 500 cvičenců

Hromadných tělovýchovných skladeb se zúčastnilo více než deset a půl tisíce cvičenců. Necelou desetinu z nich tvořili sokolky a sokolové ze zahraničí – USA, Kanady, Austrálie, Slovenska, Německa, Rakouska, Švýcarska, Francie, Španělska, Švédska, Polska, Ukrajiny, Ruska, Bulharska, Slovinska a Srbska. Se svými samostatnými skladbami navíc vystoupili sokolové ze Slovenska, členové ČASPV – České asociace Sport pro všechny a cvičenci a gymnasté z Dánska.

Obrázek 3 <http://www.praha1.cz/cps/kalendar-akci-kultura-22151.html>, 19.2.2018

Navzdory počasí

Velmi slušně zaplněné tribuny vršovického stadionu se ve čtvrtek večer i v pátek odpoledne skvěle bavily a odměňovaly vystupující zaslouženým bouřlivým potleskem, protože ti do svých vystoupení dali opravdu všechno a navíc statečně bojovali s počasím – ve čtvrtek s bouřkou a lijákem, v pátek naopak s velkým vedrem.

Sokol – to není a nikdy nebyla pouze tělovýchova, ale i vlastenectví, včetně udržování tradic, a tak vítaným zpestřením programu byla folklorní skladba pro dorost a dospělé Radostná země, během níž se trávník zaplnil tanečnicemi a tanečníky v krojích z celé republiky.

Samostatnou kapitolou byly dětské skladby, evokující všeobecně známé filmy Ať žijí duchové, Mach a Šebestová nebo Obušku, z pytle ven. Velkého uznání se dočkala skladba pro seniorky a seniory Jen pro ten dnešní den.

Během celého sletu bylo možno využít bohatý doprovodný program. Například v Armádním muzeu Vojenského historického ústavu na Žižkově lze do konce roku zhlédnout unikátní výstavu Pod křídly Sokola, jež provádí celou historii této nejvýznamnější spolkové organizace v dějinách českého národa.

Obrázek 4 <http://www.praha1.cz/cps/kalendar-akci-kultura-22151.html>, 19.2.2018

V pátek už vysvitlo slunce a v něm úžasně vyniklo náčinní skladby naší mládeže - oranžové kulóny, představující postupně srpek měsíce, hvězdy i samotné slunce. Autoři Jarda Sauer, jeho dcera Jiřina Slabyhoudová a vnučka Lucie Slabyhoudová vytvořili pro děti hravou skladbu na melodii blízké této věkové kategorii, hudebně upravené Pavlem Poledníčkem. Naši mladí ji zacvičili precízně a s nadšením, netradiční náčinní a nápaditá choreografie byly bonusem vystoupení a není divu, že novináři pod titulkou o sletu uveřejnili fotografie právě z této naší skladby.

A kolik že nás vlastně na sletu vystoupilo? Ve skladbě „Prázdniny“ se na ploše v Edenu představilo 420 cvičenců, „Mezi hvězdami“ předvedlo 320 dětí a mládežníků. V pódiových skladbách se představila čtyřicítka vystupujících a všichni dohromady reprezentovali svoji Českou asociaci Sport pro všechny na výbornou!

Obrázek 5 Marie Havrlantová. *Byli jsme hosty všesokolského sletu. Pohyb je život*, 2012, 16. ročník, číslo 3.

Přestože obě akce se konaly v jiných podmínkách, můžeme z krátkých zpráv vnímat, že tyto akce byly a jsou svátkem, který lidi sdružuje, sjednocuje a přináší jim radost z pohybu a společných zážitků. Z článků je možné také vyčíst nadšení a zapálení dobrovolníků, kteří se na těchto akcích podílejí, jejich hrdost a velký optimismus. V neposlední řadě není opomíjena ani spjatost s tradicí a vlastenectvím.

3.4 Charakteristika mladšího školního věku

Mladší školní věk je období mezi 6-11 rokem života dítěte. Je to věk, kdy dítě vstupuje do školy a mění se jeho způsob života. Musí se postupně učit a přizpůsobit podmínkám školy. Přibývá mu více povinností a ubývá mu čas pro spontánní hru. To se stává velmi velkou zátěží pro tělesný i psychický vývoj dítěte.

V oblasti tělesného a pohybového vývoje je období charakteristické rychlým růstem do výšky. Dítě nabírá svalovou sílu, kostra se stává silnější, vnitřní orgány zvyšují svou výkonnost. Přesto v tomto období hrozí riziko poškození opěrné soustavy při přetěžování nebo nevhodném způsobu zaměstnání (nevhodné sezení v lavicích, dlouhé stání na místě) z důvodu nedokončené osifikace kostí a nedovyvinutí kloubních spojení, která jsou měkká a pružná. Může docházet až k téměř nevratným změnám v opěrné soustavě (kyfóza, lordóza, skolióza, ploché nohy atd.). Nutné je respektovat pohybovou potřebu dítěte a nechat mu prostor pro spontánní pohybovou činnost.

V tomto období dochází k nepoměru mezi tělesným vývojem a duševním vývojem. Dozrávání CNS (centrální nervové soustavy) je pomalejší než tělesný růst. Je třeba dbát na správnou životosprávu, brát na zřetel brzkou unavitelnost a nutný je pro dítě odpočinek. V tomto období je podstatné zabránit přetěžování dítěte.

S vývojem CNS, růstem a výkonností vnitřních orgánů souvisí rozvoj motoriky. V období mladšího školního věku bychom se měli zaměřovat na všestranný rozvoj motorických schopností a přiměřeně učit děti novým pohybovým dovednostem. Po poměrně náročném I. období mladšího školního věku (6-8 let) nastupuje II. období, kterému se někdy říká „zlatý věk motoriky“. Dítě v tomto období nejvíce rozvíjí většinu pohybových schopností. Jeho pohyby se zpřesňují, zrychlují, propojují se na myšlení a smysly. Je tedy dobré dbát i na rozvoj psychomotoriky.

Nastávají i změny v myšlení. Dítě postupně přechází od konkrétního myšlení vázaného na konkrétní představy a situace k myšlení abstraktnímu bez potřeby vázat pojem na konkrétní představu. Plně abstraktního myšlení ovšem dosahuje až kolem 12. roku života. Do aktivit vkládá dítě hodně spontánnost, emoce, lze ho poměrně jednoduše motivovat. Aktivity by v tomto věku měly být vedeny přes motivaci, měly by být pestré, důležité je měnit činnosti vzhledem k rychle klesající pozornosti a neschopnosti se déle soustředit.

Vnímání času je v tomto období ještě značně omezené. Dítě se učí orientovat se v časových změnách, učí se používat hodiny k měření času, je schopné registrovat časové

změny v rozsahu jeho zkušeností. Při osvojování prostorových pojmů má dítě často problémy s pravolevou orientací, světovými stranami, orientací ve vertikálním směru.

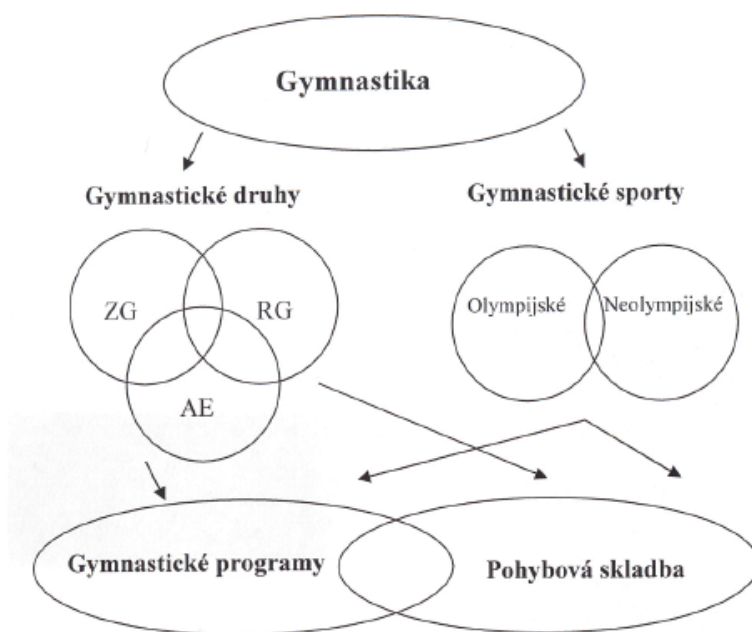
V období mladšího školního věku dochází i k rozvoji mravních hodnot vzhledem k socializaci ve skupině. Dítě při vstupu do školy již ví, co se smí a nesmí, ale teprve ve škole si morálku buduje ve vztahu ke kolektivu. Často se stává, že upřednostní svůj zájem před tím, než by respektoval pravidla. Je potřeba důsledně a soustavně dítě vést ke správnému chování, které respektuje nastavené normy společnosti. Dospělí by měli být příkladem pro dítě, které se od nich učí.

Při vstupu do školy se stává nejdůležitějším učitel jako nositel autority, moci a moudrosti. S rozvojem myšlení ovšem u dítěte začíná růst potřeba i akceptování jeho osobnosti kolektivem (spolužáky). Buduje se jeho sebevědomí. Dítě chce být pozitivně přijímáno. Pokud tomu tak není, dítě na sebe upozorňuje nevhodným způsobem chování. Toto chování se projevuje nejen při vyučování, ale i při hrách a jiných činnostech.⁴

3.5 Charakteristika hromadné pohybové skladby

Hromadná pohybová skladba patří k oboru gymnastiky. Gymnastika je systém tělesné výchovy. „V nejširším pojetí chápeme gymnastiku jako otevřený systém uspořádaných, přesně určených gymnastických činností, s cílem pozitivně ovlivňovat a rozvíjet pohybový projev cvičence, podílejících se na pohybové, estetické a společenské kultivaci člověka.“ (Novotná in kolektiv, 2009) Gymnastika jako systém má několik druhů a dělí se na gymnastické sporty. Druhy gymnastiky, gymnastické sporty a jejich vzájemné propojení ilustruje přiložený obrázek.

⁴ TRPIŠOVSKÁ, Dobromila a Marie VACÍNOVÁ. Ontogenetická psychologie. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. Skripta. ISBN 80-7044-792-3

ZG – základní gymnastika, RG - rytmická gymnastiky, AE – aerobní gymnastika, aerobik

Obrázek 6 Dělení gymnastiky (Novotná, Panská, Chrudimský, 2009)

Hromadné pohybové skladby jsou komplexní cvičení a vycházejí především z rytmické gymnastiky, ale přesahy mají i do ostatních druhů gymnastiky. Základní pohyby vycházejí z všeobecné gymnastiky a přebírají prvky z lidových a společenských tanců. Přebíraná technika cvičení s nářadím pochází z moderní gymnastiky. Rytmická gymnastika je druh v oboru gymnastiky zaměřený na spojení hudby a pohybu. „Zakladatelem rytmické gymnastiky je švýcarský hudební pedagog E. Jaques-Dalcroze, který vypracoval světově uznávanou metodu hudební výchovy pohybem a razil pro ni tento originální název.“ (Novotná, V. a kol., 2012, str. 83) Hromadná pohybová skladba patří mezi neolympijské sporty.⁵

„Pohybová skladba je kompozice vytvořená záměrným spojením hudby a pohybu na základě určité myšlenky.“ (Novotná, 1999) Cvičenci cvičí společně s hudebním doprovodem a velmi často i s náčiním, které vhodně doplňuje samotný pohyb. Výběr pohybu je zaměřen na cvičence a jeho rozvoj. Rozvoj ve smyslu pohybové, estetické a společenské kultivace.⁵ Celkové sladění jednotného cvičení velké skupiny s hudebním doprovodem tvoří nezapomenutelný zážitek cvičenci i divákovi.

⁵ KRIŠTOFIČ, Jaroslav. Gymnastika, 2. vyd. Praha: Karolinum, 2009

Hromadná skladba se dnes objevuje v různých podobách. Často jsou tyto skladby viděny při různých zahajovacích ceremoniálech, tvoří se i různé přehlídky pohybových skladeb, najdou své uplatnění v rámci tělesné výchovy ve školách a v neposlední řadě se konají i různé celosvětové nesoutěžní přehlídky např. Světové gymnastřády.

Hromadná pohybová skladba neboli hudebně – pohybová skladba se cvičí na větších venkovních plochách. V dnešních podmínkách hromadných pohybových skladeb se cvičí nejčastěji na fotbalových hřištích nebo stadionech. V posledních letech se Všesokolské slety konaly na stadionech Evžena Rošického a v Eden Aréně v Praze. Celostátní spartakiádní skladby se cvičily na ploše Strahovského stadionu v Praze. Jak uvádí literatura, spartakiádní skladby byly označovány jako masová cvičení, protože jednotlivé skladby cvičily tisíce cvičenců či cvičenek a do akce byly zapojeny tělovýchovné organizace, ale i ministerstvo školství a armáda. Dnešní hromadné skladby čítají maximálně několik stovek cvičenců a cvičenek a sletů se účastní několik desítek tisíc cvičenců.

Jak uvádí literatura, pohybové skladby se dělí podle počtu cvičenců a velikosti plochy, na které se cvičí na malé, střední a velké.⁶ Spartakiádní a sletové skladby podle tohoto dělení řadíme k velkým hromadným skladbám. Podrobný přehled je uveden v tabulce.

Tabulka 1 Dělení skladeb podle počtu cvičenců (Novotná, 1999)

	Počet cvičenců	Prostor pro předvádění
malé	4 – 16	12 x 12 m
střední	do cca. 50	12 x 24 m
velké	do 150	50 x 50 m
hromadné malé	151 – 300	fotbalové hřiště
hromadné velké	301 až několik tisíc	stadion
TV vystoupení	společně více skupin cvičenců	stadion

⁶ NOVOTNÁ, Viléma. Pohybová skladba, Praha: Karolinum, 1999

3.5.1 Vývoj a tvorba pohybové skladby

Z historie vývoje různých kultur víme, že propojení rytmických pohybů těla a hudby tu bylo od prvopočátku jejich vzniku. Tato zkušenost zůstala zakořeněna v kulturách dodnes. Proto i v dnešních hudebně - pohybových skladbách se využívá těchto pozůstatků, i když v omezené míře.⁷

Se sladěním pohybu a hudby a myšlenkou pozvednutí duševní stránky člověka přišla již antická pedagogika, navracela se k ní renesance a u nás tuto myšlenku prosazoval dr. Miroslav Tyrš. Dnes hudebně – pohybová výchova dbá na rozvoj zdraví, neopomíjí estetickou stránku, cílí na originalitu.⁷

Pohybové skladby neboli hromadná tělovýchovná vystoupení byla pořádána téměř současně se založením organizace Sokol. V Sokole se tvorbě věnovali především dobrovolníci, kteří měli jistý talent. Až později v 50. letech 20. století se hlouběji tomuto tématu začali věnovat odborníci z vysokých škol, a to především z řad katedry Gymnastiky na Univerzitě Karlově, Fakultě tělesné výchovy a sportu. Pohybová skladba se stala vyučovaným předmětem na této katedře. Oblast tvorby pohybové skladby se zprofesionalizovala.⁷ Dnes se předmět Pohybová skladba vyučuje v různých obměnách i na dalších fakultách a katedrách vysokých škol.

Pohybová skladba se objevuje v odvětvích vrcholového sportu i sportu rekreačním neboli sportu pro všechny. V praxi se na tvorbě skladby vedle autora podílí specialisté na choreografii i hudební odborníci.

Pro sport pro všechny je typické, že se jedná o volnočasovou aktivitu. Cílem je udržení dobré kondice a zdraví v různých typech cvičení od základní gymnastiky, tance, pohybových skladeb, netradičních sportů až po cvičení rodičů s dětmi. Sport pro všechny je vhodný pro jakoukoli věkovou skupinu. Pohybová náplň lekce je přiměřenou a prospěšnou aktivitou pro cílovou skupinu cvičenců.

Pohybovou skladbu tvoří tři základní složky, které jsou provázány dalšími složkami. Mezi základní složky patří hudba, pohyb a choreografie. Mezi další složky zařazujeme složku výtvarnou, slovesnou, dramatickou, režijní, inscenační apod.⁷

Prvním krokem při tvorbě pohybové skladby je výběr hudby. Hudby podle stylu a žánru. Na zvolený žánr a styl navazujeme tvořením pohybového obsahu, který

⁷ NOVOTNÁ, V. a kolektiv. Gymnastika jako tvůrčí akt, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012.

koresponduje s charakteristikou hudby. Správně zvolená hudba má motivující vliv na diváka i cvičence, pomáhá tvořit myšlenku skladby, zasahuje do estetické stránky skladby, má velký vliv na celkový dojem skladby. Hudba má z pohledu tvorby hudebně – pohybové skladby několik funkcí a souvisí s dalšími základními složkami pohybové skladby.⁸

Funkce hudebního doprovodu dle Appelta (1995)

- a) motivační - působení na diváka i cvičence, utváření atmosféry, umocňování prožitku ze cvičení
- b) regulační – uspořádání hudby – metrum, rytmus, tempo, tektonie
- c) dramaturgickou – výraz a myšlenková strukturace⁸

Hudba a pohyb se propojují především v čase. Časovou shodu nalézáme v počítací době, metru, rytmu, tempu.

Počítací doba je základní jednotkou pro soulad obou složek. Stává se prostředkem organizace pohybu kolektivu. Počítací doba umožňuje vést skupinu cvičenců a rozfázovat náročnější pohybové motivy.

Počítací doby jsou uskupovány do skupin, taktů. Takt je nejmenším metrickým celkem. Základní jednotkou jedné počítací doby je nota čtvrt'ová. Nota čtvrt'ová je pak následně dělena nebo násobena dle pravidel hudby. Metrickou jednotkou pohybu je pohybový takt. Pohybový takt by měl odpovídat metrice hudby. Metrické jednotky hudby a pohybu by měly být vzájemně násobkem nebo podílem.⁸

Jednotlivé pohyby se spojují do větších celků neboli pohybových motivů. „Pohybový motiv se stává charakteristickým kompozičním prvkem vznikající skladby; je to nejmenší stavební útvar, zárodek pohybové myšlenky. Vyznačuje se opakovatelností, obměnitelností a seskupovatelností, s uplatněním ve vyšším kompozičním celku.“ (Appelt, K., Mihule, J., 1981). Výběr pohybu by měl také korespondovat se skupinou, pro kterou je pohybová skladba tvořena. Měl by respektovat věk, aktuální pohybové dovednosti, ale zároveň by měl cílit na zvyšování pohybových schopností jedince a učit novým pohybovým dovednostem.⁸

„Pohybová složka v sobě propojuje rozvíjení všech základních pohybových schopností.“ (Novotná, V. a kol., 2012, str. 83). Podporuje rovnováhu, svalovou sílu, což je

⁸ APPELT, K., MIHULE, J. Kapitoly z pohybové skladby, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1981.

základem pro správné držení těla. Zlepšuje se rychlost a vytrvalost cvičence. Propojování jednotlivých pohybů a pohybová orientace pozitivně ovlivňují koordinaci.⁹

„Pohyb probíhá v čase a prostoru jako výsledek působení určité síly. Je tedy syntézou tří složek: rytmické, prostorové a dynamické.“ (Novotná, V. a kol., 2012, str. 85). Tyto složky jsou spjaté s hudebním doprovodem - metrem a rytmem hudby. Pokud je cvičenec schopný cítit pulzaci hudby, dochází ke sladění pohybu s hudbou. Rytmická složka je oporou pro ostatní složky. Dynamická složka pohybu odráží svalové napětí, protažení a uvolnění cvičence, jeho dýchání a vyjadřuje emocionální stránku pohybu. Prostorová složka se odráží v samotném pohybu cvičence po ploše či vůči dalším cvičencům.⁹

Tak jak je popisován soulad mezi hudbou a pohybem nesmíme opomenout další a neméně důležitou složku pohybové skladby, choreografii. Ta je nezbytným pilířem hudebně – pohybové skladby. „Choreografii v pohybových skladbách chápeme v širším pojetí: jako celkové řešení kompozice pohybu jednotlivce a skupiny v prostoru, a současně vlastní pohyb po ploše, půdorysné řešení.“ (Novotná, V. a kol., 2012, str. 17) Choreografie dotváří hudební a pohybovou propojenost, tvoří výtvarnou složku skladby a pomáhá naplňovat celou myšlenku kompozice. Do výtvarné složky také náleží oblečení cvičenců. Celkové zpracování choreografie je tvůrčí prací autora skladby a jeho dovednostmi, které vedou k naplnění principů tvorby pohybové skladby.¹⁰

3.5.2 Principy tvorby pohybové skladby

Užití principů tvorby pohybové skladby přináší kompoziční kvalitu, která má vliv na zaujetí diváka i cvičence. Cvičenec si skladbu lépe zapamatuje a zvládne její nácvik. K principům skladby patří celistvost, gradace, kontrast, opakování, variace a frázování.¹⁰

Soulad mezi hlavními složkami skladby: hudbou, pohybem a choreografií je uplatněním principu celistvosti. Soulad hlavních složek je závislý na hudební předloze, na kterou je vhodně navázán pohyb a choreografie. Uplatněním tohoto principu dosahujeme toho, že divák je schopen sledovat skladbu jako celek, pochopit její záměr a myšlenku.¹⁰

Princip gradace je uplatněním propojení mezi vnitřní stavbou hudby, její dynamikou a prováděným pohybem. „Rozlišuje se dvojitý typ gradace: vzestupná (klimax)

⁹ NOVOTNÁ, V. a kolektiv. Gymnastika jako tvůrčí akt, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2116-6.

¹⁰ NOVOTNÁ, V. a kolektiv. Gymnastika jako tvůrčí akt, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2116-6.

a sestupná (antiklimax).“ (Novotná, V. a kol., 2012, str. 18) U vzestupné gradace dochází při cvičení k postupnému dosahování vrcholu. Po jeho dosažení vrcholu je vhodné zařadit výdrž. Sestupná gradace funguje opačně od vrcholu až k uklidnění. Vrchol může být naplněn jakoukoli technikou, kterou zvolí autor dle svého záměru. „Ke gradaci může docházet v prostoru, v čase, svalové síle a dynamice pohybu. (...) Typy gradace se ve skladbě vhodně střídají.“ (Novotná, V. a kol., 2012, stránky 18-19) Vrchol může být uplatněn individuálně nebo v celé skupině. Může to být vrchol celé kompozice nebo jen její části.¹¹ Vzestupná gradace může být řešena jako pohyb směrem k divákovi, pohyb ve směru vzhůru, protažení do maximální polohy s výdrží. Při sestupné gradaci můžeme provádět cvičení v nízkých polohách, zařadit cviky se snižující se dynamikou.

Princip kontrastu vycházející z uměleckého pojetí by se měl uplatnit v každé skladbě. V literatuře je kontrast většinou charakterizován jako opak, protiklad. V pohybové skladbě slouží k odlišení různých částí skladby. Některé části dle záměru autora vyniknou, jiné jsou určené pro přechody cvičenců, změnu náčiní apod. Kontrast se nevyužívá jen v pohybových změnách, ale samozřejmě jsou ve skladbě přítomny i hudební či choreografické kontrasty podobně jako u principu gradace. V choreografii pohybové skladby se pracuje s kontrastem střídáním symetrických sjednocených pohybů s nesymetrickými nesjednocenými pohyby.¹¹

Princip opakování a variace mají mezi sebou úzký vztah. Princip opakování vychází z hudební předlohy. „Základem periodického principu je symetrické rozrůstání hudební myšlenky např. do relativně samostatně uzavřené osmitaktové věty (a vyšších, mnohotaktových periodických celků)“ (Novotná, V. a kol., 2012, str. 20). V jednoduchých lidových písních se často setkáváme se stavbou A – B – A, např. refrén – sloka – refrén. Tento periodický princip se využívá i při kompozici pohybové skladby, kdy se některé pohybové motivy ve skladbě opakují. Princip variace se při tvorbě skladby využívá tak, že některé pohyby se s různou obměnou opakují v různých částech skladby¹¹

„Frázování jako kompoziční princip je založeno na potřebě zákonitě střídat fáze napětí a uvolnění.“ (Novotná, V. a kol., 2012, stránky 20-21). Často je pohybové frázování navázáno na frázování hudby, ale pro zajímavost skladby je vhodné někdy tento symetrický

¹¹ NOVOTNÁ, V. a kolektiv. *Gymnastika jako tvůrčí akt*, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2116-6.

stereotyp nabourat např. prodloužením fráze, tak se celá kompozice stává zajímavější a divák lépe porozumí tomu, co se odehrává na ploše.¹²

3.6 Prostorová choreografie

Choreografie je tvůrčí práce autora pohybové skladby. Choreografie nabízí nespočet řešení. Na druhou stranu musí pracovat s počtem cvičenců, jejich pohybovými schopnostmi a dovednostmi, věkem, pohlavím, délkou skladby a prostorem. Nedílnou součástí prostorové choreografie je výtvarná složka. Do výtvarné složky patří kombinace útvarů vytvářených pomocí cvičenců, jejich polohami a pohybem, využitím náčiní a celou složku završuje vhodné společné oblečení cvičenců.

Choreografické řešení pohybové skladby působí na emocionalitu a estetické cítění diváka. Při choreografických řešeních je potřeba mít na vědomí působení na diváka.

Pohybový prostor je dán plochou cvičebního prostoru. Dále tento prostor můžeme dělit na prostor pro jednotlivce, skupinu, celek a zbylý volný prostor. Cvičenec se často pohybuje po vytyčených značkách, což zjednodušuje orientaci cvičence v prostoru. Tento prostor je geometricky definován jako 3D - výška, šířka, délka.

Osobní prostor jedince je definován dle Appelta (1995) jako neměnný, uzavřený. Je dán jeho výškou a šířkou těla a jeho individuálními pohybovými rozsahy. Do skladeb jsou zařazovány statické polohy, vedené a švihové pohyby. Statické polohy jsou využívány pro princip gradace a kontrastu. Při pohybu cvičence po ploše se přemísťuje i jeho prostor. Oko diváka, který je blízko cvičence, vnímá sebemenší pohyb cvičence. Větší vzdálenost od plochy a těsné postavení cvičenců v útvaru ruší vjem pohybů jednotlivce. Náčiní se může stát prostředkem zvětšení osobního prostoru cvičence, opticky zvětšuje rozsah pohybu.

Prostor skupiny je definován pro nejméně dva cvičence a další vícečetná uskupení jedinců. Tyto formace mohou být uzavřené, otevřené nebo volné a zároveň také natočené různými směry. U hromadných skladeb se výchozím bodem pro otáčení stává hlavní tribuna. Otočení může být čelem k tribuně, bokem nebo i otočení od hlavní tribuny. Cvičenci mohou stát a cvičit v zástupech, diagonálách, čtvercích, obdélnících, trojúhelnících, mnohoúhelnících, obloucích a kruzích.

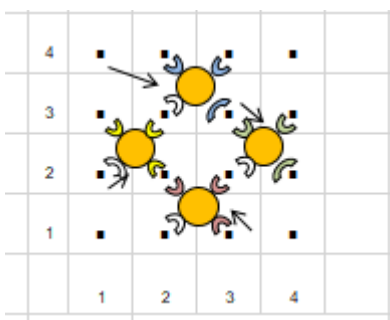
¹² NOVOTNÁ, V. a kolektiv. *Gymnastika jako tvůrčí akt*, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2116-6.

Uzavřené uskupení vnímá divák jako celek a zaniká pohybový projev jednotlivce. Cvičenci se v tomto uskupení dotýkají navzájem. Využívá se při cvičení na místě. Uzavřené uskupení vynikne, když jsou skupiny od sebe vhodně vzdáleny a vzniká mezi nimi volný prostor.

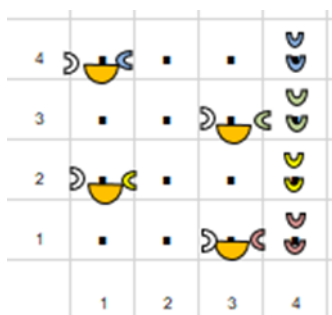
Obrázek 7 Uzavřená formace, *Mezi hvězdami*, Sauer Jaroslav

Otevřená uskupení se tvoří nejčastěji propojením cvičenců v celku, např. držení se za ruce, za ramena či skrze nářadí. Tyto celky se pak pohybují po ploše společně. Takto vytvořená uskupení jsou součástí výtvarné složky choreografie. Otevřená uskupení vytváří různé geometrické symetrické i asymetrické obrazce.

Obrázek 8 Otevřená formace, *Mezi hvězdami*, Sauer Jaroslav

Volná spojení na ploše vznikají bez jakéhokoli propojení cvičenců. Tato spojení respektují osobní prostor cvičence. Mezi cvičenci vzniká volný prostor nejčastěji. Tento volný prostor je většinou mezera mezi značkami nebo cvičenci stojí, cvičí ob jednu značku. Případně cvičenci stojí, cvičí v tzv. meziznačce - cvičenci jsou od sebe vzdáleni půl značkové mezery. Zde zaniká většinou výškový prostor, proto choreografové střídají výškový prostor sousedních cvičenců, např. jeden cvičí ve stoji, druhý je ve vzporu dřepmo.

Obrázek 9 Volná formace, Mezi hvězdami, Sauer Jaroslav

Využití prostoru cvičební plochy je již individuálním autorovým záměrem. Každá skladba má individuální řešení prostorové choreografie. Autor musí pracovat s počtem cvičenců, s časovou délkou přechodu do dalšího oddílu skladby, výtvarnou složkou skladby. Samozřejmostí zůstává propojení na hudbu a pohybovou náplň skladby.

Veškerá prostorová choreografie vychází od středu plochy. Střed cvičební plochy se stává nejdůležitějším bodem, ze kterého celá prostorová choreografie vychází. Na velkých plochách není střed jediný. Každý čtverec 12 x 12 značek má svůj vlastní střed. Střed je určen pomyslnými osami – pravolevou, předozadní a diagonální.¹³

Do tohoto prostoru se poté zasazují jednotlivé cvičební útvary. Jeden útvar může být vytvořen na celé ploše anebo v jednotlivých celcích. Ty mohou být opět pravidelné i nepravidelné. Mezi pravidelné řadíme trojúhelníky, čtverce, obdélníky, různé typy pruhů a kruhy. Tyto tvary mohou být úplné či neúplné. Také mohou být v podobách, ve kterých je známe z běžné geometrie, např. trojúhelník může být rovnoramenný, různostranný pravoúhlý. Jednotlivé tvary mohou být samostatné nebo vícečetné či úplné nebo neúplné. Mezi ostatní nepravidelné typy řadíme mnohoúhelníky a další nepravidelné obrazce a útvary vycházející z kruhu, což jsou kombinace kruhu a hranatých útvarů, zástupů nebo elips.

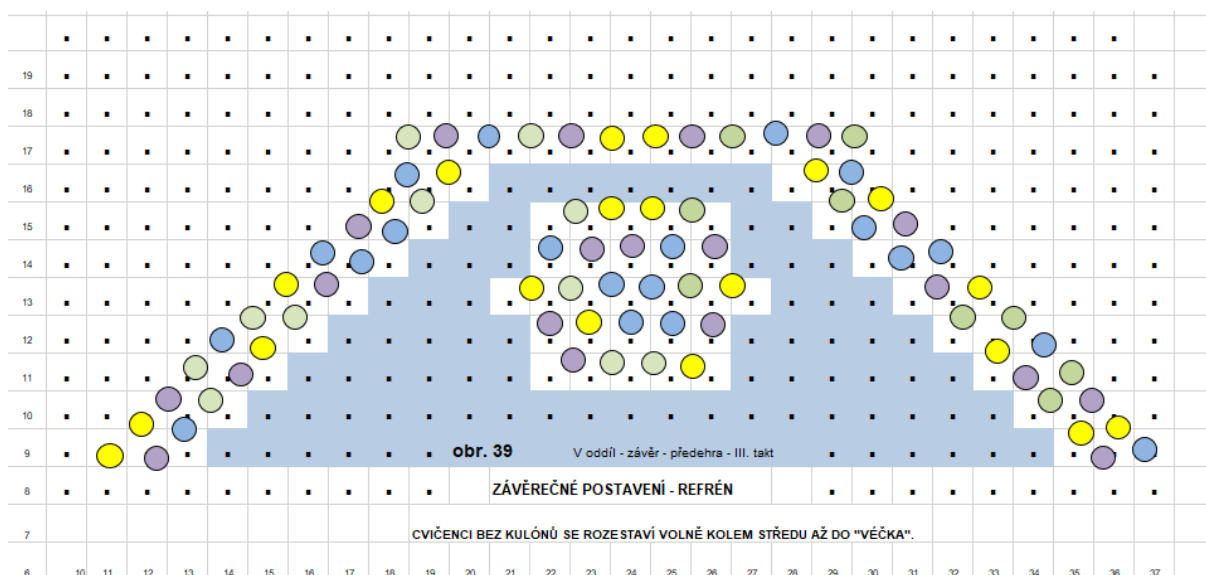
Jednotlivé útvary mají své klady i zápory a měly by být do skladby vhodně umístěny a využity. Např. čtverec je omezující pro pohyb skupiny. Kruh naopak nabízí mnoho možností, jak ho pohybově i výtvarně využít. Kruh má neomezené možnosti pohybu po ploše. Může znázorňovat i pulzaci. Není však vhodný kdekoli a do jakékoli skladby.

Prostorová choreografie a její jednotlivé útvary využívají také symetrie a asymetrie. Symetrie využívá zmiňovaných os, které vymezují střed. Jejimi výhodami je čitelnost pro diváka, souměrnost přináší také klid a uspořádání do skladby. Na druhou stranu symetričnost

¹³ APPELT, K. Pohybová skladba v teorii a v praxi, 1.část. Praha: Ústřední škola ČOS, 1995.

vyniká spíše při velkých hromadných skladbách, jako byly spartakiády. V menším počtu cvičenců příliš nevynikne. Ve spartakiádních skladbách vynikala symetrie, díky masovému množství cvičenců na ploše, kteří prováděli jeden synchronní pohyb a byli v uspořádaných, symetrických útvarech.

Asymetrie není řízena osami, které se sbíhají ve středu plochy, ale naopak asymetrické útvary jsou odchýleny od některé z těchto os. Pro asymetrii je důležitý samotný střed plochy. Výhodami je její neobvyklost, což u diváka vzbuzuje očekávání, napětí. Asymetrie spíše na rozdíl od symetrie vyniká v menších skladbách, které do jisté míry nejsou svázány značkovou sítí. Nevýhodou je secvícení skladby, ztěžuje to samotný nácvik skladby. Asymetrie je také hodně založena na zkušenostech a umění autora skladby tak, aby její záměr byl naplněn a nepůsobila spíše jako neuspořádanost, chaos na cvičební ploše.

Obrázek 10 Symetrie, asymetrie, Mezi hvězdami, Sauer Jaroslav

Obrázek 11 Fotografie symetrie, asymetrie, Mezi hvězdami, Novák Michal

4 Hypotézy

1. Předpokládám, že počet účastníků spartakiádní skladby bude o 90% vyšší než počet účastníků skladby Mezi hvězdami.
2. Předpokládám, že průměrná hodnota BPM bude u obou skladeb stejná, a tudíž fyzická zátěž cvičenců bude na stejné úrovni.
3. Předpokládám, že rytmicky bude srozumitelnější skladba Mezi hvězdami, tudíž bude pro cvičence snadnější propojit pohyb s hudbou – změna taktu.
4. Předpokládám, že půdorysných změn bude alespoň o 5 více než ve spartakiádní skladbě.
5. Předpokládám, že ve spartakiádní skladbě bude v celcích využito 2x více cvičení ve formaci čára.
6. Předpokládám, že ve skladbě Mezi hvězdami bude o 10% více otevřených spojení.
7. Předpokládám, že ve skladbě Mezi hvězdami bude alespoň o 10% vyšší využití náčiní než ve spartakiádní skladbě.
8. Předpokládám, že obě skladby naplňují všechny principy tvorby hromadné skladby.

5 Metody

Cílem výzkumné části je rozbor a analýza spartakiádní skladby pro mladší žákyně z roku 1980 a sletové skladby ČASPV pro mladší žactvo z roku 2012. Stěžejním bodem výzkumné části je porovnání prostorové choreografie. K rozboru a následné analýze je využit zdigitalizovaný původní záznam spartakiádní skladby na DVD nosiči a oficiální videozáznamy pořízené pro potřeby a prezentaci ČASPV, dále také popisy cvičení a záznamy prostorové choreografie. Výsledky porovnání mohou být mírně zkresleny z důvodu pouze jediného dostupného záznamu spartakiádní skladby a to v horší kvalitě.

5.1 Použité metody

Indukce a dedukce

Na základě studia primárních a sekundárních pramenů jsem v teoretické části využívala indukci (od známého k obecnému) a při zpracování závěru práce bude využita dedukce (od obecného ke zvláštnímu). „Spojení indukce a dedukce spočívá nejenom v tom, že jedna druhou doplňuje na empirické i teoretické úrovni vědeckého poznání. Spočívá i v tom, že indukci pronikají elementy dedukce, dedukce se opírá o výsledky indukce.“ (Skalková Jarmila a kolektiv, 1983, stránky 121 - 122)

Metoda pozorování

Stěžejní metodou výzkumné části je pozorování. Metoda je charakterizována jako cílevědomá, plánovaná, objektivní a soustavná činnost, která směřuje k odhalování podstatných souvislostí a vztahů mezi sledovanými skutečnostmi.¹⁴ Dle způsobu pozorování jsem využívala krátkodobé a nepřímé pozorování. Nepřímé pozorování je spjato s pozorováním již zaznamenaných vybraných skladeb na videozáznamu. Z hlediska délky skladeb řadíme toto pozorování ke krátkodobému.

Kvalitativně kvantitativní analýza

„Kvantitativně kvalitativní analýza předpokládá jasně formulovaný cíl výzkumu a zdůvodněná teoretická východiska.“ (Skalková Jarmila a kolektiv, 1983, str. 95) Provedu obsahovou analýzu videozáznamů. Výsledky analýzy budou zpracovány do tabulek a komentovány.

¹⁴ SKALKOVÁ J. a kolektiv, Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu. Praha: SPN, 1983.

Srovnání

Výsledky analýzy srovnám a budou uspořádány do tabulek a grafu.

5.2 Kritéria hodnocení

Vzhledem k rozsahu pohybových skladeb a velkého množství kritérií, podle kterých lze skladby hodnotit, byla zvolena ta, která lze objektivně zhodnotit. Na základě popisů cvičení a video záznamů skladeb byla zvolena tato objektivní kritéria zaměřená na prostorovou choreografii.

1. kritérium: Místo cvičení
Stadion, na kterém se hromadná skladba cvičila, a jeho rozměry – číselný údaj.
2. kritérium: Počet cvičenců, počet cvičenců dle pohlaví
Počet cvičenců a cvičenek – číselný údaj.
3. kritérium: Hudební doprovod
 - a. Délka skladby – číselný údaj.
 - b. Hudební doprovod a jeho vhodnost vzhledem k věkovým zákonitostem.
Porovnání rychlosti hudby BPM – číselný údaj.
Srozumitelnost rytmu hudby (změny taktu) pro danou věkovou kategorii.
4. kritérium: Půdorysné řešení pohybu
Počet základních typů útvarů a jejich kombinací, směru postavení a pohybu cvičenců.
 - a. Celoplošné útvary – počet
 - b. Útvary v základních celcích - počet
 - c. Orientace pohybu – počet.
5. kritérium: Vzájemné postavení cvičenců v celku
Postavení - volné, otevřené, sevřené
6. kritérium: Využití náčiní v prostorové choreografii.
Poměr využití náčiní vzhledem k délce skladby.

Kritéria poskytující statistické údaje budou pro přehlednost uspořádána do tabulek a doplněna komentářem. U ostatních kritérií bude využit popisný jazyk. Kritéria byla stanovena a hodnocena na základě videozáznamů skladeb.

6 Výsledky analýzy

6.1 Charakteristika výzkumného souboru

Na základě stanovených kritérií byly do výzkumné části vybrané dvě skladby, které budou vzájemně porovnány. Do výzkumu byla zařazena spartakiádní skladba pro mladší žákyně z roku 1980 a žakovská skladba ČASPV představena na XV. Vsesokolském sletu v roce 2012.

6.1.1 Spartakiádní skladba pro mladší žákyně 1980

Skladba pro mladší žákyně byla představena na Československé spartakiádě 1980. Společnou skladbu ČSTV a ministerstva školství, jejíž autorkami jsou Zdena Honová a Eva Kočová a ke které složil hudbu Otmar Mácha, byla určena pro dívky ve věku 8 – 11 let. Délka skladby je 9 minut a 42 sekund.¹⁵

Dívky byly oblečené do zelených sukének s bílými puntíky se šlemy a bílých triček. Ve vlasech měly mašle ve stejném provedení jako sukénky. Skladba se cvičila s netradičním náčiním – červené čtvercové rámy s délkou strany 67 cm. S jedním čtvercem vystupovaly dvě cvičenky.¹⁶

Autorky se skladbou snažily vyjádřit dětství naplněné štěstím, radostí a hravostí. Cvičení mělo upevňovat návyk správného držení těla, zvyšovat tělesnou zdatnost, rozvíjet obratnost se zdůrazněním typického dívčího projevu, smysl pro hudbu a pohyb, koordinaci a kulturu pohybu s úzkým propojením na melodii a dynamiku hudby.¹⁶

V hlavní programové části spartakiády na Strahově vystoupilo 13 824 cvičenek, ale celkově nacvičovalo tuto skladbu 99 900 cvičenek.¹⁷

Ve spartakiádní skladbě pro mladší žákyně byla nejzákladnějším článkem celé choreografie čtveřice s dvěma čtverci. Základním cvičebním celkem je 16 cvičenek a velký cvičební celek tvoří 4 základní celky, tedy 64 cvičenek. V počtu 64 cvičenek bylo možné zacvičit celou skladbu. Jednotlivé zástupy cvičenek byly ještě rozlišeny na sudé a liché. Cvičenky cvičily s červenými rámy s délkou strany 67 cm, které měly zaoblené rohy. Náčiní bylo využito v každé části skladby různými způsoby.

15 Československá spartakiáda 1980: 100 otázek a 100 odpovědí. [1. vyd.]. Praha: Mladá fronta, 1980.

16 HONOVÁ Z., KOČOVÁ V., MÁCHA O. Skladba pro mladší žákyně: Popis cvičení. Praha: Olympia, 1979.

17 Československá spartakiáda 1980. 1. vydání. Praha: Olympia 1981

První část skladby je pohybovou přípravou na další části. Cvičenky nastoupily do zástupů. Hudba v této části je pomalá. Jak uvádí autorky v popisu cvičení, náčiní se využívá k posilovacím cvičením i jako opora. V této části nedochází k žádným velkým choreografickým změnám. Některé pohybové motivy se opakují. Pohybově není skladba náročná, jsou zařazeny pouze cviky mobilizační, protahovací a posilovací. Pohybové role jsou časově oddělené, ale pohyb se víceméně opakuje.

Druhá část začíná rejmem na ploše. Cvičenky na šestnáct dob pobíhají. Vrací se na svoji značku a začíná lyrická část skladby. Hudba je zde pomalejší, vážnější. Rytmicky čitelná. Dívky převážně v rytmu valčíku jednoduchými tanečními kroky kreslí choreografii na ploše. V této části může divák vidět ladné, pomalé a dotažené pohyby, které cílí na estetickou stránku prožitku. Choreografie pracuje hlavně s velkými obrazci a jejich pohybem. V hudbě je využito kontrastu mezi hlavními částmi a mezihrou, která slouží k přesunu cvičenek.

Třetí část skladby již nechá vyniknout hravosti. Hudba je rychlejší, melodická. Choreografické změny jsou již větší a pro oko diváka velmi zajímavé. Dívky vytvoří z rámu na zemi „panáky“. A pak stojí ve skupinkách, poskakují na místě a vždy jedna dívka ze skupiny skáče známou hru panák. Ostatní doprovází hudbu vytleskáváním. Třetí část je náročná pro pohyb na ploše. Zvolený pohyb je pro dívky přirozený. Výběr hudební předlohy koresponduje s dějem na ploše. Pro diváka vznikají na ploše pěkné výtvarné kontrasty.

V mezihře následuje přechod do závěrečné čtvrté části. Dívky tvoří na ploše květiny. Dle popisu autorek rozkvetlou louku. Hudba je opět rychlejší, rytmicky zřetelná. Tato část skladby nechává vyniknout velkým choreografickým změnám. Pohybová náročnost je pro dívky přiměřená. Opakují se známé pohybové motivy z předchozích částí v různých obměnách. Cvičenky různě poskakují na místě, pohybují se po kruhu. Opakují se taneční kroky i švihová cvičení. Využívá se obíhání s náčiním. Nakonec se dívky navrací na svá místa a ve dvojici zvedají rám směrem k hlavní tribuně a druhou rukou mávají.

6.1.2 XV. všesokolský slet 2012 – Mezi hvězdami

Skladba Mezi hvězdami byla představena na XV. všesokolském sletu v roce 2012. Skladba byla připravena pod záštitou organizace ČASPV. Jejímž autory jsou Jaroslav Sauer, Lucie Slabyhoudová a Jiřina Slabyhoudová. Délka skladby je 6 minut a 42 vteřin.¹⁸

¹⁸ SAUER, Jaroslav. Popis hromadné skladby dětí a mládeže ČASPV.

Skladba je koedukovaná a byla určena pro cvičence a cvičenky ve věku 7 – 15 let. Z důvodu nedostatku cvičenců skladbu zacvičili i starší cvičenky a cvičenci. Celkem se jich zúčastnilo 320. Ústřední melodii celé skladbě poskytla píseň Letím hledat světy skupiny Kašpárek v rohlíku a hudbu upravil Pavel Poledníček.¹⁹

Cvičenci a cvičenky byli oblečeni do modrého dresu sestávajícího z kalhot délky pod kolena a vesty bez rukávů s kapucí. Ve skladbě se cvičilo s netradičním náčiním „kulón“. S jedním „kulónem“ cvičili 4 cvičenci. Motivem skladby byla cesta dítěte ze Země přes Měsíc až k harmonii s vesmírem. Samotné cvičení mělo zábavnou formu pro děti. Děti cvičily s netradičním náčiním.²⁰

Kulón je název, který vymysleli sami autoři, a není oficiálním názvem pro náčiní. Náčiní je tvořeno kovovou kostrou tvaru „koule“, která je potažena žlutou látkou. Sbalené náčiní má tvar srpku měsíce. Rozbalené náčiní může být „polokoule“ nebo „koule“. Ke sbalení náčiní je využito suchých zipů a plastových přezek.

Obrázek 12 Kulón – náčiní

Ve skladbě Mezi hvězdami byla nejzákladnějším článkem celé choreografie čtveřice s 1 „kulónem“. Jeden celek tvořily čtyři čtveřice, tedy 16 cvičenců. V celé skladbě se objevilo dvacet celků, které byly rozděleny do dvou velkých bloků po deseti celcích. Choreografie skladby vychází ze základního cvičebního celku. Výchozí postavení jsou dva velké bloky, kde jsou celky poskládány v řadách, zástupech.

Úvodní část skladby je pohybovou přípravou, rozvíčkou na další části. Převažuje pohyb paží s pohybem cvičenců po ploše vyjadřující let. Cvičení je dynamické se zařazením mobilizačních a protahovacích cviků. Točení sbaleného kulónu nad hlavou může představovat blikající hvězdy. Motivem první části je cesta do vesmíru. Melodie a rytmus hudby od počátku vtahuje cvičence i diváka do děje.

19 HAVRLANTOVÁ, Marie. *Byli jsme hosty všesokolského sletu*. ČASPV: Pohyb je život 16. ročník, číslo 3, září 2012 [cit. 2017-08 -03]. Dostupné z: www.caspv.cz/casopis/.

20 SAUER, Jaroslav. Příhláška hromadné skladby ČASPV pro mládež na XV. všesokolský slet.

V druhé části skladby cvičenci přechází do několika diagonál a hudební doprovod se mění na instrumentální a má pomalejší tempo. Pohyb cvičenců na ploše se sjednocuje. V této části se skladba navrácí k motivu z první části skladby, točení kulónu nad hlavou. Ostatní cvičenci jsou ve dřepu. Tím vyniká cvičení s náčiním. V dalších taktech hudby dochází k přesunu dvojic do zástupu. Střídají se zástupy s náčiním a bez náčiní. Cvičenci mají časově oddělené pohybové role. Druhá část skladby je choreograficky zajímavá. Jednotlivé zástupy s náčiním a bez náčiní se v pohybu střídají, tím se celý pohyb na ploše rozvlní. Vzniká pohybový a výtvarný kontrast. Hudební předloha je v úzkém spojení s pohybem. Metrum hudby zřetelně udává rytmus cvičení.

Ve třetí části skladby se choreografie navrácí k uspořádání po celcích. Dochází ke změně hudby na rychlejší. Zvyšuje se tempo hudby. V tomto oddíle je využito základních aerobních cviků vzhledem k věku a pohybovým schopnostem cvičenců. Tato část skladby je pro cvičence nejnáročnější, jak na spolupráci ve čtveřici, sladění pohybů s hudbou, pohybové náročnosti, tak i na manipulaci s náčiním. Náčiní mění tvar z polokoule na kouli.

Čtvrtý díl skladby začíná přechodem čtveřic s kulónem do čtyř zástupů. Kulóny se přenášejí po oblouku nad hlavami ze strany na stranu a choreografie vrcholí „mexickou vlnou“ zezadu směrem k hlavní tribuně. Pohyb cvičenců je jednoduchý - přenášení kulónu se provádí z výpadu stranou vpravo do výpadu stranou vlevo. V této části dominuje cvičení s náčiním, se kterým se cvičí převážně nad hlavou. Hudební doprovod je pomalý a jeho rytmus a tempo nechá vyniknout choreografickým změnám. Tato část není pohybově náročná, ale zátěž představuje manipulace s náčiním, které je díky kovové konstrukci poměrně těžké. Pro diváka přichází uvolnění, odpočinek a možnost užít si kontrastů dějících se na ploše.

Pátá závěrečná část začíná vyběhnutím cvičenců do prostoru před vytvořeným obloukem. Jeden cvičenec ze čtveřice zůstává schován za kulónem. Hudba se vrací ke známé melodii z první části. Hudební doprovod je opět vokální. Cvičenci nyní mají odlišné pohybové role. Ti, co cvičí vpředu, se vrací k pohybovým motivům z první části. Cvičenci s kulónem opakuji některé pohybové motivy, které se ve skladbě objevily. Efektivním závěrem je synchronní vystřelení kulónů nad hlavy společně s výskokem ostatních cvičenců, kteří následně mávali směrem k tribuně.

6.2 Místo cvičení

Tabulka 2 Místo cvičení

Akce	Místo konání	Rozměry	Plocha
Československá spartakiáda 1980	Velký strahovský stadion	310 x 202 m	63 000 m ²
XV. všesokolský slet	EDEN ARÉNA	105×68 m	7 140 m ²

21

Obě cvičební plochy mají tvar obdélníku. Spartakiádní skladby se konaly na téměř 9x větší ploše než skladby XV. všesokolského sletu. Strahovský stadion má písčitou plochu. V Eden aréně se cvičilo na travnaté ploše.

6.3 Počet cvičenců, počet cvičenců dle pohlaví

Tabulka 3 Počet cvičenců

Skladba	Počet cvičenců	Počet cvičenců v %
Spartakiáda 1980 – mladší žákyně	13 824	100 %
ČASPV – Mezi hvězdami	320	2,3 %

Skladbu pro mladší žákyně v roce 1980 zacvičilo 43x více cvičenek než koedukovanou skladbu pro stejnou věkovou kategorii v roce 2012. V procentuálním vyjádření v roce 1980 zacvičilo o 97,8 % více cvičenek než cvičenců v roce 2012.

Tabulka 4 Počet cvičenců dle pohlaví

Skladba	Dívky	Chlapci
Spartakiáda 1980 – mladší žákyně	13 824	-
ČASPV – Mezi hvězdami	213	107

21 CUSCZ: O historii a budoucnosti strahovského stadionu [online]. CUSCZ: ©2013-2017 [31.7.2017]. Dostupné z: <https://www.cuscz.cz/novinky/reportaz-ard-o-strahove.html>.
Wikipedia: Eden Aréna [online]. Wikipedia: ©2017 [31.7.2017]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Eden_Ar%C3%A9na

Spartakiádní skladbu zacvičilo 13 824 cvičenek. Cvičily ji pouze dívky, protože tato skladba byla připravena speciálně pro mladší žákyně. Skladba Mezi hvězdami je koedukovaná. Zacvičilo ji 213 dívek a 107 chlapců.

Při spartakiádách byla v kategorii mladšího školního věku pohlaví oddělena. V novodobé historii hromadných pohybových skladeb jsou skladby většinou koedukované. Nejspíše z důvodu nenaplnění potřebného počtu cvičenců. Autoři skladeb musí přizpůsobovat výběr pohybových motivů oběma pohlavím. Cvičenců se zpravidla zúčastňuje méně než cvičenek. Pro tento výzkum se přes veškerou snahu nepodařilo sehnat přesný počet cvičenců a cvičenek pro skladbu Mezi hvězdami, a proto jsou data orientační. Samotný autor choreografie odhadl, že třetinu celkového počtu tvořili chlapci a zbytek děvčata. Vzhledem k tomu, že nebylo ve skladbě Mezi hvězdami využito oddělení pohybových rolí dle pohlaví, nebyl pro samotné autory tento údaj důležitý.

6.4 Hudební doprovod vzhledem k věkovým zákonitostem

Hudební doprovod ke skladbám je hodnocen z hlediska naplnění některých funkcí hudebního doprovodu vzhledem k věkovým zákonitostem cvičenců. U skladeb bylo změřeno tempo hudby v jednotkách BPM a délka trvání skladby. Dále byl hodnocen rytmus z hlediska srozumitelnosti.

6.4.1 Délka trvání skladby

Tabulka 5 Délka skladby

Skladba	Délka skladby
Spartakiáda 1980 – mladší žákyně	9 minut a 42 sekund
ČASPV – Mezi hvězdami	6 minut a 42 sekund

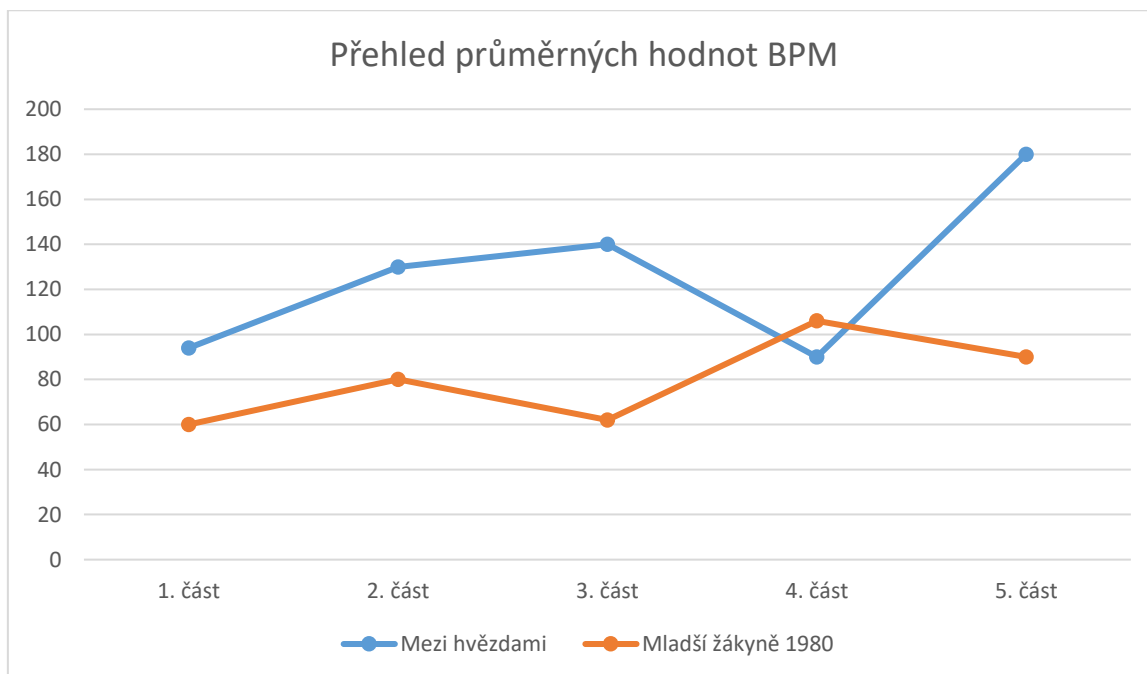
Spartakiádní skladba je o 3 minuty delší. Organizace ČASPV jako host XV. všesokolského sletu musela promítnout do délky skladby dohodu s organizátorem akce, Českou obcí sokolskou, která předem určuje časové rozmezí pro jednotlivé skladby. Do délky skladby není zahrnut čas pro nástup a odchod cvičenců a cvičenek.

6.4.2 Tempo hudby – BPM

Pohybové motivy se navazují na hudební předlohu. Pohybová náplň by měla respektovat tempo hudby. Tabulka udává, jaké tempo hudby bylo v jednotlivých částech skladeb. Z tempa hudby si můžeme vytvořit představu o rychlosti skladby.

Tabulka 6 Tempo hudby - BPM

	Mezi hvězdami	Spartakiádní skladba 1980 – mladší žákyně
Části skladby	Hodnota BPM	Hodnota BPM
1. část	94	60
2. část	130	80
3. část	140	62
4. část	90	106
		90
5. část	180	
Průměrná hodnota BPM	126,8	99,5

Skladba Mezi hvězdami měla v průměru vyšší tempo o 27,3 BPM než skladba pro mladší žákyně. Spartakiádní skladba je v mírném tempu s výraznou změnou mezi 3. a 4. částí. Ve 4. části dochází opět ke změně tempa, které člení tuto část na další dva úseky. Skladba Mezi hvězdami je ve středně rychlém tempu. Nejvyšší tempo hudby je v 5. části.

6.4.3 Rytmus z hlediska srozumitelnosti

Skladba pro mladší žákyně uvedena na spartakiádě v roce 1980 měla pouze instrumentální hudební doprovod. Hudební doprovod je rozdělen do čtyř velkých částí stejně jako celá skladba. Ve čtvrté části dochází v průběhu ke změně rychlosti hudby. Každý oddíl je dále dělen do tří hudebních vět s různým počtem taktů. Hudební větou je myšleno uskupení 8 taktů a někdy jejich násobků.

V hudbě se střídají $4/4$, $3/4$ a $2/4$ takt. Střídá se velmi pomalé, pomalé a mírné tempo. První polovina skladby je vážnější a pomalejší. V druhé polovině skladby je hudba rychlejší, veselejší a dává vyniknout hravosti pohybu odehrávajícím se na ploše.

Hudba ke skladbě Mezi hvězdami je rozdělena do pěti oddílů. Některé oddíly jsou ještě dále děleny do hudebních vět. V celé kompozici je využito pouze $4/4$ taktu. V úvodní a závěrečné části se můžeme setkat s vokálním hudebním doprovodem. V průběhu skladby se pak objevuje instrumentální hudba. Hudba má text, který je snadno naučitelný a cvičencům dává možnost lépe si zapamatovat pohyb v propojení na hudební předlohu. Slova v hudbě jsou provázána na pohybovou náplň skladby. Vnitřní členění hudebního doprovodu je jednodušší. Pro cvičenky a cvičence není příliš náročná na vnímání rytmu.

Hudba k oběma skladbám byla velmi dobře zvolena pro svůj záměr. U obou skladeb byl naplněn princip celistvosti. Došlo ke sjednocení pohybu a hudby i choreografie. Spartakiádní skladba byla více taneční, zaměřená na estetickou stránku dívčího pohybu a tomu odpovídá i hudební doprovod. Vnitřní členění hudebního doprovodu je složitější, a tudíž i náročnější pro cvičenku, která musí rytmus hudby promítnout do pohybu.

Skladba Mezi hvězdami kombinuje vokální hudbu s instrumentální. Zařazuje i hudbu vhodnou pro aerobní cvičení. Text hudby dokresluje příběh celé kompozice. Díky slovům v hudbě a jejich propojení s pohybem byl divák i cvičenec vtažen do děje celé skladby.

6.5 Prostorová choreografie

V této části výzkumu je porovnána prostorová choreografie obou skladeb. Do prostorové choreografie řadíme osobní pohybový prostor cvičence, pohyb cvičenců po ploše, tvorbu formací a manipulaci a cvičení s nářadím. Skladby jsou porovnávány na základě kritérií popsaných v předchozí kapitole. K porovnání skladeb bylo využito audiovizuálních záznamů a popisů cvičení.

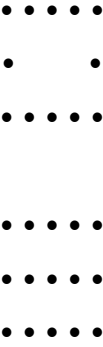
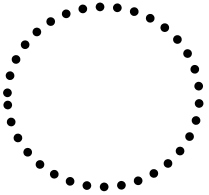
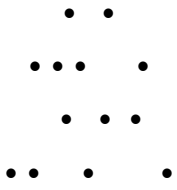
6.5.1 Celoplošné útvary

Celoplošným útvarem je postavení všech cvičenců na ploše. Jedná se o půdorysné uspořádání všech cvičenců na značkách. V hromadných skladbách se můžeme setkat s různými uskupeními typu pruh, čtverec, obdélník, kruh a další možné kombinace. Uskupení se objevovalo jednoduché i vícečetné.

Procentuální vyjádření bylo do přehledu zahrnuto, ale později při tvoreni závěrů práce bylo zjištěno, že nelze tuto skutečnost porovnávat v procentech. Pro vytvoření závěru bylo využito absolutní číslo.

Tabulka 7 Celoplošné útvary

Formace	Obrázek	Mezi hvězdami		Spartakiádní skladba 1980	
		Počet	% z celkového počtu	Počet	% z celkového počtu
Čára – zástup jednoduchý	• • • •	1	53,8 %	5	60 %
Čára – zástup vícečetný	••• ••• ••• •••	2		6	
Čára – řad jednoduchý	••••••	-		-	
Čára – řad vícečetný	•••••• •••••• ••••••	2		1	
Čára– diagonála jednoduchá	• • • • •	2		-	

Obdélník		1	7,7%	2	5 %
Kruh, oblouk		1	7,7 %	-	-
Kombinace		3	23,1 %	5	25 %
Volné postavení		1	7,7 %	1	5 %
Celkový počet		13	100%	20	100%

Ve spartakiádní skladbě bylo vytvořeno 11 útvarů typu čára. Čáry byly různé jednoduché i vícečetné. Do postavení obdélníku tak, že pokryly celou plochu na značkách, se dostaly cvičenky 2x. Kombinované útvary vytvořily cvičenky 4x. V kombinovaných útvarech se objevily různé typy kruhů, např. prázdný kruh, paprsky či plný kruh. Cvičenky také byly 1x ve volném postavení - panák. Celkově na ploše vytvořily 20 celoplošných útvarů.

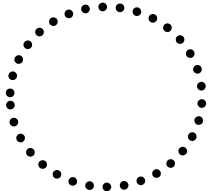
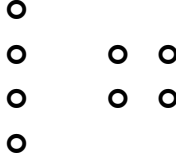
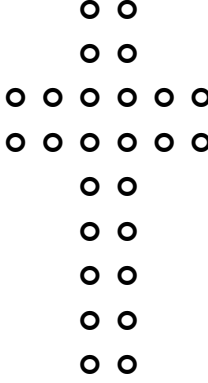
Ve skladbě Mezi hvězdami bylo vytvořeno 7 útvarů typu čára. Jednoduchá čára se objevila 1x, vícečetné čáry byly zastoupeny 4x a 1x se objevila kombinace čar. V postavení obdélníku cvičili cvičenci 1x, oblouk byl využit také 1x. Celkem 3x se cvičilo v kombinovaném útvaru. V kombinovaných útvarech byly zastoupeny čáry a atypická postavení. Volné postavení, mimo značkovou síť, se ve skladbě objevilo 1x. Celkově cvičenci vytvořili 13 celoplošných útvarů.

6.5.2 Útvary v základním celku

Tvary utvářené v prostorové choreografii vycházejí z geometrických tvarů. Oproti celoplošným útvarům velkých hromadných skladeb jsou útvary v základním celku různorodější, více kombinovatelné a častěji obměňované. Někdy se tyto útvary mohou krýt s celoplošným postavením.

Tabulka 8 Útvary v základním celku

Tvar	Obrázek	Mezi hvězdami		Spartakiádní skladba 1980	
		Počet	% celkového počtu	Počet	% celkového počtu
Čára – zástup		3	35 %	3	35,3 %
Čára – řad		2		3	
Čára – diagonála		2		-	
Čtverec		8	40 %	-	-
Obdélník		-	-	3	17,6 %
Trojúhelník (neúplný)		1	5 %	-	-

Kruh		-	-	-	-
Kombinace		2	10 %	6	35,3 %
Specifické		2	10 %	2	11,8 %
Celkový počet		20	100 %	17	100 %

Ve spartakiádní skladbě cvičily cvičenky celkem 6x v útvaru typu čára. Obdélník se objevil 3x. Kombinovaný útvar se objevil celkem 6x. Jednalo se o kombinaci kruhů, neúplných trojúhelníku, řad a zástupů. Mezi specifické útvary je zařazeno postavení typické pro danou skladbu, např. postavení ve formaci podle známé hry panák nebo volné postavení cvičenek.

Ve skladbě Mezi hvězdami byl utvořen 7x útvar typu čára. Cvičenci cvičili 8x v útvaru čtverec a nevytvořili žádný obdélník. Útvar neúplného trojúhelníku se objevil ve skladbě 1x. Kombinaci několika útvarů vytvořili cvičenci 2x. Specifické postavení se ve skladbě objevilo také 2x. Jednalo se o schování cvičenců pod kulón a jednou cvičili ve volném postavení.

6.5.3 Orientace pohybu

Orientaci pohybu v hromadné skladbě hodnotíme vzhledem k hlavní tribuně, kam je pohyb orientován nejčastěji.

Tabulka 9 Orientace pohybu

	Mezi hvězdami	Spartakiádní skladba 1980
Směr	Počet	Počet
Čelem k tribuně	4	8
Čelem vzad	1	2
Bokem	2	4
Více směrů	5	2
Čelem k tribuně, čelem vzad	2	5
Čelem k tribuně, bokem	3	1
Čelem vzad, bokem	1	3

Ve spartakiádní skladbě převažovala orientace čelem k tribuně, v tomto postavení byly cvičenky 8x. Ve více směrech zacvičily cvičenky 2x. Kombinované postavení dvou směrů se objevilo ve skladbě celkem 9x. V bočním postavení cvičily cvičenky 4x a čelem vzad zacvičily 2x.

Ve skladbě Mezi hvězdami převažovala orientace cvičenců ve více směrech a postavení čelem k tribuně. Ve vícesměrném postavení zacvičili cvičenci 5x a v čelním postavení celkem 4x. V kombinované orientaci dvou směrů cvičili celkem 6x. Boční postavení se objevilo 2x a jednou cvičenci zacvičili čelem vzad.

6.5.4 Pohybový prostor

Tabulka 10 Vzájemné postavení cvičenců

	Mezi hvězdami	Spartakiádní skladba 1980
Typ postavení	Počet	Počet
Sevřené spojení v celku	2	3
Otevřené spojení v celku	11	8
Volné spojení v celku	8	10
Kombinace volné a otevřené	1	1
Kombinace volné a sevřené	1	1
Kombinace sevřené a volné	0	1

Ve skladbě mladších zákyň bylo celkem 24x změněno postavení celku. Nejčastěji vytvořily cvičenky volné postavení, celkem 10x. Celkem 8x se objevilo otevřené spojení, které bylo buď skrze náradí, nebo se cvičenky držely za ruce nebo za boky. Sevřené postavení, kde se cvičenky dotýkaly těly, bylo ve skladbě 3x. Kombinace uvedených postavení se v choreografii objevilo 3x.

Ve skladbě Mezi hvězdami bylo celkem 23 různých postavení celku. Nejčastěji se ve skladbě objevilo otevřené spojení, celkem 11x. Toto postavení bylo většinou skrze náradí, ale občas se objevilo i držení za ruce nebo boky. Volné spojení bylo vytvořeno 8x. V sevřeném postavení cvičili cvičenci 2x. Kombinované postavení bylo v choreografii také 2x.

6.5.5 Využití náčiní

Tabulka 11 Využití náčiní

Název skladby	Délka skladby	Doba s náčiním	Doba bez náčiní
Spartakiádní skladba 1980	9 min 42 s (100 %)	4 min 54 s (50,5 %)	4 min 48 s (49,4 %)
Mezi hvězdami	6 min 42 s (100 %)	5 min 6 s (76,1 %)	1 min 36 s (23,9 %)

Ve spartakiádní skladbě bylo 50,5 % času využito náčiní a 49,4 % času cvičenky cvičily bez náčiní.

Ve skladbě Mezi hvězdami se cvičilo 76,1% času s náčiním. Náčiní nebylo využito 23,9 % času.

6.6 Zhodnocení naplnění principů tvorby ve zkoumaných skladbách

Princip celistvosti obou hromadných skladeb byl naplněn. Došlo k propojení pohybových motivů s hudbou. Pohybová náplň byla dobře zvolena vzhledem k hudební předloze, celková choreografie skladeb byla propojena s hudbou i pohybem.

Skladba pro mladší žákyně má spíše taneční náplň zacílenou na ladnost pohybu mladších zákyň, což korespondovalo s vážnější částí skladby. Dětská hravost dívek vynikla v částech, které byly zaměřené na typicky dívčí záliby, např. skákání panáka, běh po rozkvetlé louce. Celistvost skladby vhodně doplňovalo oblečení dívek. Dívky byly oděné do krátkých puntíkových sukének, bílých triček a ve vlasech měly uvázané mašle.

Ve skladbě Mezi hvězdami byla celistvost patrná především v částech, ve kterých zněla vokální hudba. Pohybové motivy a cvičení s náčiním a choreografie korespondovaly s hudební předlohou. Náčiní se stalo dominantním prvkem celé skladby. Celistvost byla podpořena i jednobarevným cvičebním úborem, který byl pro dívky i chlapce stejný.

Princip gradace byl funkčně využit v obou skladbách. Gradace byla zařazena dle možností cvičenců a cvičenek. Autoři museli počítat s tím, který typ gradace jsou schopné děti vyjádřit. Gradace byla využita spíše vzestupná, která byla vždy zakončena výdrží.

Hudební gradace s pohybovou gradací byla v obou skladbách symetrická. Na vrcholu hudby byla zařazena výdrž.

Ve skladbě Mezi hvězdami bylo funkčně využito náčiní, které postupně měnilo svůj tvar z podoby pŕlměsíce až do obrovské koule. Gradace tedy byla prostoupena všemi částmi - hudbou, pohybem i choreografií.

Princip kontrastu byl opět dodržen v obou skladbách. Čitelný byl hudební, pohybový i choreografický kontrast.

Ve skladbě mladších žákyň byl čitelný hudební kontrast v přechodu od vážné hudby k hudbě radostné, hravé, dětské. Pohybový kontrast spočíval v dynamice pohybů, kdy v lyrické části skladby byly pohyby taneční, dotažené. V dalších částech převažovaly pohyby blízké přirozenému pohybu dívek (běh, skoky). V choreografických změnách bylo působivé, že na ploše cvičilo několik tisíc dívek, což umožňovalo velké choreografické změny a „kreslení“ na ploše.

Ve skladbě Mezi hvězdami byl hudební kontrast čitelný především ve změně hudby instrumentální a vokální. Dále se měnila dynamika hudby, střídaly se pomalejší a rychlejší části. Pohybový kontrast byl zřetelný v různorodosti cviků, kdy se střídaly pohyby přirozené se cviky vycházejícími z aerobiku. Kontrast tvořilo také střídání různých poloh cvičenců, cvičení s náčiním a bez náčiní. Tato skladba postrádá kontrast různých obrazců na ploše. Na druhou stranu kontrast skladby byl pozvednut zvolením cvičení s netradičním nářadím, které v průběhu cvičení měnilo tvar. Velmi zajímavý byl i kontrast barev na ploše.

Variace a opakování byly vhodně zařazeny v obou skladbách. V obou skladbách byly zařazeny cviky, které byly stejné, ale byly použity v různých obměnách. Variace i opakování se objevila také v hudební předloze, především ve skladbě Mezi hvězdami, kdy první a poslední část měla stejný hudební doprovod. Variace hudební předlohy se objevila ve změněném tempu.

V obou skladbách docházelo ke střídání napětí a uvolnění pohybu v souladu s hudbou. Asymetrie u principu frázování nebyla uplatněna.

7 Diskuze

V této práci jsem si stanovila za cíl rozbor a analýzu prostorové choreografie spartakiádní skladby pro mladší žákyně z roku 1980 a sletové skladby ČASPV pro mladší žactvo z roku 2012. K rozboru a následné analýze jsem využila zdigitalizovaný původní záznam spartakiádní skladby na DVD nosiči a oficiální videozáznamy pořízené pro potřeby a prezentaci ČASPV, dále také popisy cvičení a záznamy prostorové choreografie. Kritéria byla stanovena na základě teoretických východisek o pohybové skladbě.

Výsledky porovnání mohou být mírně zkresleny z důvodu pouze jediného dostupného záznamu spartakiádní skladby v horší kvalitě, který byl získán na základě uzavření smlouvy s Českou televizí, která záznam poskytla za úplatu. V tomto záznamu se vyskytují různé úhly záběru, což komplikovalo určení směru otočení cvičenek a také často chyběl pohled na celou plochu, takže některé celoplošné útvary jsem musela vyčíst z popisů cvičení skladby.

V první hypotéze byl porovnáván počet účastníků skladeb. Předpokládala jsem o 90% vyšší účast cvičenek spartakiádní skladby oproti cvičencům skladby Mezi hvězdami. Ze zjištěných údajů vyplývá, že účast byla vyšší o 97,2 %. Určitě musíme brát v úvahu to, že v roce 1980 to byla skladba celostátní. Na akci se podílely tělovýchovné organizace, ministerstvo školství i armáda. Kdežto v roce 2012 zacvičilo ještě téměř o sto cvičenců méně, než se předpokládalo a skladba byla připravena v organizaci čítající pouze několik desítek tisíc členů všech věkových kategorií. Ve výroční zprávě organizace stojí přesně 52 697 členů. Z výsledků vyplývá, že se hypotéza nepotvrdila, protože tento poměr je ještě vyšší. Ovlivnění počtu cvičenců i organizátorů ve sportu pro všechny přináší sama doba. Dnes se těžko získávají členové do skupin, které jsou založené především na dobrovolnictví. Každý, kdo se v této době postaví na značku hromadné skladby, musí nést veškeré finanční zatížení, které skladba vyžaduje. Týká se to bohužel i dětí, u nichž tyto náklady nesou rodiče.

Druhá hypotéza se zabývala fyzickou zátěží cvičenců skladeb. Předpokládala jsem, že tato zátěž bude na stejné úrovni, když jsem porovnávala skladby pro stejnou věkovou kategorii. Ukázalo se, že spartakiádní skladba měla v průměru 99,5 BPM a skladba Mezi hvězdami 126,8 BPM. Přesto obě skladby nepřesahují doporučené průměrné hodnoty BPM pro danou věkovou kategorii, která je 130 BPM. Z výsledků vyplývá, že se hypotéza nepotvrdila.

V rámci třetí hypotézy byla zkoumána rytmická srozumitelnost. V rámci rytmické srozumitelnosti jsem se zaměřila na změnu taktu. Hypotéza předpokládá, že pokud se takt nebude měnit, případně změn bude málo, tak pro cvičence bude snadnější propojit pohyb s hudbou. Z výsledků výzkumu je patrné, že ve spartakiádní skladbě bylo hodně změn v taktu. Byl využit takt 2/4, 3/4 i 4/4. Změny taktu proběhly i v rámci jednoho oddílu skladby. Skladba Mezi hvězdami využila pouze 4/4 taktu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že spartakiádní skladba je náročnější na vnímání rytmu než skladba Mezi hvězdami. Hypotéza se potvrdila.

Čtvrtá hypotéza předpokládala, že půdorysných změn bude o pět více ve spartakiádní skladbě než ve skladbě Mezi hvězdami. Celkový počet formací ve spartakiádní skladbě je 20 a ve skladbě Mezi hvězdami 13. Rozdíl je 7 formací. Při zkoumání celkového počtu celoplošných útvarů jsem zjistila, že ve skladbě Mezi hvězdami se více pracovalo s formací čára, kdy její využití bylo různorodější (řad, zástup i diagonála) oproti spartakiádní skladbě, která využívala převážně řad (jednoduchý a vícečetný). Celkový rozdíl v počtu formací byl vyšší, než jsem předpokládala, tudíž se hypotéza nepotvrdila. Tento rozdíl je nejspíše ovlivněn asi i délkou skladby.

V páté hypotéze byl srovnáván počet formací typu čára. Hypotéza předpokládala, že ve spartakiádní skladbě bude využito 2x více cvičení ve formaci čára. Tato hypotéza byla testována v rámci celoplošných útvarů i ve vzájemném postavení cvičenců v celcích. Ve spartakiádní skladbě se v celoplošných útvarech typ čára objevil celkem 12x a ve skladbě Mezi hvězdami 7x. Ve spartakiádní skladbě se objevilo 1,7 krát více postavení ve formaci čára.

V rámci postavení v celcích se ve skladbě mladších žákyň objevila formace čára 6x a ve skladbě Mezi hvězdami 7x. Celoplošné formace se někdy mohou překrývat s postavením cvičenců v celcích. Někdy se postavení v celku liší od celoplošného postavení. Ve velkých hromadných skladbách někdy postavení celku zanikne s celoplošnou formací. V případě skladby Mezi hvězdami se postavení typu čára shodovalo s celkovým postavením cvičenců na ploše. V případě spartakiádní skladby některé formace celku zanikly s celoplošným postavením. Za změnu postavení ve formaci čára bylo považováno, i když se typ čára měnil pouze posouváním řadu či zástupu ve směru pravolevém nebo předozadním. Hypotéza se nepotvrdila. Zajímavé je, že ve skladbě nebylo využito samostatného postavení v kruhu. Postavení v kruhu vyžaduje přesné postavení cvičenců a to nejspíše nelze s touto věkovou skupinou tak dokonale nacvičit.

Šestá hypotéza předpokládala, že ve skladbě Mezi hvězdami bude o 10% více otevřených spojení. Celkový počet provedených změn se lišil o 1, což je zanedbatelný rozdíl a má pouze mírný vliv na procentuální porovnání. Z celkového počtu formací tvořených skupinou cvičenců bylo ve skladbě Mezi hvězdami 47,8 % otevřených spojení a ve skladbě spartakiádní 33,3% tohoto typu spojení. Při testování této hypotézy bylo zjištěno, že ve spartakiádní skladbě bylo nejvíce zastoupeno volné spojení, což nabízí nejvíce možností pro výtvarné řešení plochy. Tato hypotéza se potvrdila.

V rámci sedmé hypotézy bylo zkoumáno využití náčiní ve skladbách. Předpokládalo se, že ve skladbě Mezi hvězdami bude využití náčiní alespoň o 10 % vyšší než ve spartakiádní skladbě. Z výzkumu vyplývá, že se ve skladbě Mezi hvězdami cvičilo s náčiním 76,1 % času a ve spartakiádní skladbě 50,5 % času. Z toho plyne, že se ve skladbě Mezi hvězdami cvičilo o 25,6 % více času s náčiním než ve spartakiádní skladbě. Tato hypotéza se potvrdila.

Osmá hypotéza předpokládala, že obě skladby naplní principy tvorby hromadné skladby. Obě skladby naplnily princip celistvosti. Pohyb, hudba i choreografie byly ve vzájemném souladu. Princip kontrastu a gradace byl naplněn v obou skladbách. V obou skladbách je pohybový i hudební kontrast a vzestupná gradace, kdy je pohyb v souladu s hudební gradací. Ve spartakiádní skladbě vynikla výtvarná složka skladby, díky vyššímu počtu cvičenek byly celoplošné změny výraznější, působivější. Funkčně využité náčiní bylo ve skladbě Mezi hvězdami, kde se stalo dominantním prvkem skladby a pomáhalo naplňovat myšlenku skladby. Variace a opakování i frázování bylo vhodně začleněno v obou kompozicích. Variace a opakování se promítlo do pohybu cvičenců i v hudebním doprovodu. Frázování pohybových motivů bylo v souladu s hudbou. Frázování, schopnost (dovednost) vyjádřit napětí a uvolnění je náročné pro nervovou soustavu, která musí požadavek přesně zpracovat a musí se promítnout přesně v pohybu. Cvičenci mladšího školního věku, kteří nemají dovyvinutou nervovou soustavu, nemají ještě tuto schopnost (dovednost) upevněnou.

8 Závěry

Tématem diplomové práce bylo srovnání dvou hromadných pohybových skladeb Mezi hvězdami (2012) a spartakiádní skladby pro mladší žákyně v roce 1980. Ve výzkumné části byly skladby porovnány z hlediska prostorové choreografie podle stanovených kritérií

Z hypotéz a kritérií porovnání jsem došla k těmto závěrům:

Spartakiádní skladby nemají u nás a ani ve světě svoji masovostní obdoby. Současné Vsesokolské slety v sobě stále nesou odkazy Miroslava Tyrše, přestože jsou svou rozsáhlostí mnohem skromnější než spartakiádní slavnosti. Tento fakt zkrusluje i dojem pro samotného diváka, kdy masovost spartakiádní skladby sama o sobě ovlivňuje náhled na celou skladbu, je ohromujícím prvkem. V prostorové choreografii tento prvek může mít velký vliv na celkové prostorové i výtvarné řešení.

Délka skladeb byla vhodně zvolena vzhledem k věku, pohlaví, pohybovým schopnostem a dovednostem cvičenců. Do délky skladby Mezi hvězdami se promítla nutnost organizátora pronajmout si stadion, což nese velké finanční náklady. Spartakiádní skladby se cvičily na stadionu na Strahově, který byl pro tyto účely vybudován, a o jeho přípravu se starali dobrovolníci. O financování spartakiád se staral stát.

Hudební doprovod spartakiádní skladby byl rytmicky náročnější než ve skladbě Mezi hvězdami, protože se v něm střídaly takty, kdežto skladba Mezi hvězdami byla v jednom taktu.

Ve spartakiádní skladbě bylo využito více celoplošných formací než ve skladbě Mezi hvězdami, ale přesto byly tyto formace ve skladbě Mezi hvězdami různorodější.

Hypotéza o dvojnásobném využití formace typu čára se nepotvrdila, přesto tento typ formace byl ve spartakiádní skladbě využíván častěji než ve skladbě Mezi hvězdami.

Ve skladbě Mezi hvězdami bylo využíváno častěji otevřených spojení. Na využití náčiní byla postavena choreografie základního celku a i celá choreografie. Což souvisí s tím, že se náčiní využívalo o 25% více času než ve spartakiádní skladbě.

V obou skladbách byly funkčně využity principy tvorby hromadné skladby.

Při porovnání těchto dvou skladeb nebylo jednoduché najít taková kritéria, která by snesla porovnání. Při porovnání vybraných kritérií jsem došla k závěru, že v historii vývoje hromadných skladeb došlo ke změnám v pojetí prostorové choreografie. Spartakiádní skladby byly založeny na své masovosti a možnosti využití potenciálu mnoha tisíců

cvičenců. Výtvarná složka vybrané skladby vynikla tak, že autorky skladby využily možnosti „kreslit“ na ploše pomocí změn poloh těla cvičenek a jejich vzájemného postavení. Náčiní zde bylo doplňkem, který pomáhal naplňovat myšlenku skladby. Sletové skladby jsou skromnější vzhledem k počtu cvičenců. Přesto se autorům skladby Mezi hvězdami podařilo najít náčiní, které je netradiční a použít ho funkčně tak, že se stalo hlavním motivem. Pomohlo naplnit myšlenky skladby.

9 Seznam literatury

- 1) Československá spartakiáda 1980: 100 otázek a 100 odpovědí. [1. vyd.]. Praha: Mladá fronta, 1980.
- 2) Československá spartakiáda 1980. Praha: Olympia, 1981.
- 3) NOVOTNÁ, Viléma. *Gymnastika jako tvůrčí akt*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2116-6.
- 4) NOVOTNÁ in kolektiv. *Gymnastika*. Praha: Karolinum, 2009.
- 5) NOVOTNÁ, Viléma. *Pohybová skladba*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-860-3.
- 6) APPELT, Karel. MIHULE, Jaroslav. *Kapitoly z pohybové skladby*. Praha: SPN, 1981. ISBN 17-405-80.
- 7) APPELT, Karel. *Pohybová skladba v teorii a v praxi*. 1. část. Praha: Ústřední škola ČOS, 1995.
- 8) APPELT, Karel. *Pohybová skladba v teorii a v praxi*. 2. část. Praha: Ústřední škola ČOS, 1995.
- 9) ROUBAL, Petr. *Československé spartakiády*. Praha: Academia, 2016. Šťastné zítřky. ISBN 978-80-200-2537-1.
- 10) KRIŠTOFIČ, Jaroslav. *Gymnastika*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1733-6.
- 11) HODAŇ, Bohuslav. *Sokolství a současnost*. Olomouc: Universita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0716-7.
- 12) ŠINDELÁŘOVÁ, Ilona. *Vznik a vývoj hromadných tělovýchovných vystoupení na území České republiky [online]*. 2011. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/97216>. Vedoucí práce Jana Hájková.
- 13) PEISAROVÁ, Kateřina. *Srovnání obtížnosti a variability sestav fitness aerobic věkových kategorií kadet a senior - finalistů Mistrovství světa 2013 [online]*. 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/145601>. Vedoucí práce Jana Hájková.
- 14) TRPIŠOVSKÁ, Dobromila a Marie VACÍNOVÁ. *Ontogenetická psychologie*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. Skripta. ISBN 80-7044-792-3

- 15) SKALKOVÁ J. a kolektiv, Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu. Praha: SPN, 1983.
- 16) HONOVÁ Z., KOČOVÁ V., MÁCHA O. Skladba pro mladší žákyně: Popis cvičení. Praha: Olympia, 1979.
- 17) SAUER, Jaroslav. Popis hromadné skladby dětí a mládeže ČASPV.
- 18) SAUER, Jaroslav. Přihláška hromadné skladby ČASPV pro mládež na XV. všesokolský slet.

Internetové zdroje:

- 19) ČASPV. *Základní informace [online]*. ČASPV, Copyright © 2009 – 2018. Dostupné z: <http://www.caspv.cz/cz/o-nas/zakladni-informace/>
- 20) *XV. všesokolský slet vyvrcholil v Edenu [online]*. Úřad městské části Praha 1, 2012 [cit. 2018-02-19]. Dostupné z <https://www.praha1.cz/cps/kalendar-akci-kultura-22151.html>
- 21) HAVRLANTOVÁ, Marie. *Byli jsme hosty všesokolského sletu*. Pohyb je život, 2012, 16. ročník, číslo 3. [cit. 2018-08-03]. Dostupné z <http://www.caspv.cz/cz/casopis/>
- 22) RUDÉ PRÁVO. *Čerstvé květy mladosti*. Rudé právo, 1980, 60. ročník, číslo 150. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo>
- 23) RUDÉ PRÁVO. *Okno do světa*. Rudé právo, 1980, 60. ročník, číslo 150. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo>
- 24) CUSCZ. *O historii a budoucnosti strahovského stadionu [online]*. CUSCZ: ©2013-2017 [cit. 2017-07-31]. Dostupné z: <https://www.cuscz.cz/novinky/reportaz-ard-o-strahove.html>
- 25) WIKIPEDIA. *Eden Aréna [online]*. Wikipedia: ©2017 [cit. 2017-07-31]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Eden_Ar%C3%A9na

10 Citovaná literatura

- 1) APPELT, Karel. *Pohybová skladba v teorii a v praxi*. 1. část. Praha: Ústřední škola ČOS, 1995.
- 2) APPELT, Karel. MIHULE, Jaroslav. *Kapitoly z pohybové skladby*. Praha: SPN, 1981. ISBN 17-405-80.
- 3) NOVOTNÁ in kolektiv. *Gymnastika*. Praha: Karolinum, 2009.
- 4) NOVOTNÁ, Viléma. *Pohybová skladba*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-860-3.
- 5) NOVOTNÁ, Viléma. *Gymnastika jako tvůrčí akt*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2116-6.
- 6) SKALKOVÁ Jarmila a kolektiv. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN. 1983
- 7) SSM. *Československá spartakiáda 1980 100 otázek a 100 odpovědí*. Praha: Mladá fronta, 1980.

11 Seznam příloh

- č. 1 Seznam použitých zkratk
- č. 2 Seznam tabulek a grafů
- č. 3 Seznam obrázků
- č. 4 Popis cvičení skladby Mezi hvězdami
- č. 5 Přihláška skladby Mezi hvězdami
- č. 6 DVD skladby Mezi hvězdami
- č. 7 Smlouva s Českou televizí – DVD spartakiádní skladby mladších žákyň 1980
- č. 8 Fotografie skladby Mezi hvězdami